

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Heinrich Cornelius Agrippa z Nettesheimu a jeho recepce v českém hermetismu

Šárka Jodasová

Bakalářská práce

2018

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Šárka Jodasová**
Osobní číslo: **H15209**
Studijní program: **B6101 Filozofie**
Studijní obor: **Religionistika**
Název tématu: **Heinrich Cornelius Agrippa z Nettesheimu a jeho recepce v českém hermetismu**
Zadávací katedra: **Katedra religionistiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Základem práce bude analýza primární literatury, kterou může doplnit rozhovor se současnými českými hermetiky na téma práce. V práci jsou očekávány tyto části: - vymezení hermetismu, resp. západního esoterismu, jeho starověkých pramenných textů a postav a jeho novověké obnovy - přehled Agrippova života a díla na základě odborné životopisné literatury - přehled Agrippových textů na základě jejich četby - stručný přehled českého hermetismu - popis recepce Agrippových myšlenek českými hermetiky zejm. překlady jeho textů do češtiny, případně odkazy na Agrippu v dílech významných českých hermetiků (Eliáš, Kabelák, Lasenic, Kefer, Karásek, Lešehrad)

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Heinrich Cornelius Agrippa z Netteshemu: Okultní filosofie.

Radek Chlup (ed.): Corpus hermeticum.

Milan Nakonečný: Novodobý český hermetismus.

Nicholas Goodrick-Clarke: Západní esoterické tradice.

Rudolf Steiner: Mystika na úsvitu novodobého duchovního života : a její vztah k modernímu světovému názoru.

Charles G. Nauert: Agrippa and the crisis of Renaissance thought.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. ThDr. Ivan Štampach

Katedra religionistiky

Datum zadání bakalářské práce:

31. března 2017

Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2018

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.

doc. Mgr. Martin Fárek, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnici Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 6.6. 2018

.....

Šárka Jodasová

Chtěla bych poděkovat doc. ThDr. Ivanu Štampachovi za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce.

ANOTACE

Cílem mé práce je zjistit jaký měl vliv Heinrich Cornelius Agrippa z Nettesheimu na novodobé české hermetiky. V první kapitole se zabývám významnými osobnostmi doby renesance. Ve druhé kapitole se věnuji Heinrichu Corneliu Agrippovi z Nettesheimu, jeho životu, dílu a myšlení. Ve třetí kapitole nastíňuji období po renesanci. V kapitole čtvrté přecházím k popisu české okultní scény 19. a především 20. století. V poslední kapitole se věnuji vlivu Heinricha Cornelia Agrippy z Nettesheimu na české hermetiky na základě analýzy jejich textů.

KLÍČOVÁ SLOVA

hermetismus, Agrippa z Nettesheimu, okultismus, český okultismus, magie

TITTLE

Heinrich Cornelius Agrippa von Nettesheim and his reception by Czech hermeticism

ANNOTATION

The aim of the thesis is to find out what influence Heinrich Cornelius Agrippa of Nettesheim has on modern Czech hermetics. The first chapter deals with important personalities of the Renaissance period. In the second chapter I deal with Heinrich Corneliu Agrippa of Nettesheim, his life, work and thought. In the third chapter I describe the period after the Renaissance. In the fourth chapter, we are going to describe the Czech occult scene of the 19th and especially the 20th century. In the last chapter I deal with the influence of Heinrich Corneliu Agrippa of Nettesheim on Czech hermetics on the basis of an analysis of their texts.

KEY WORDS

hermeticism, Agrippa von Nettesheim, occultism, Czech occultism, magic

Obsah

ÚVOD.....	9
1. Doba renesance.....	10
1.1. Marsilio Ficino a jeho překlad Corpus Hermeticum	11
1.2. Vliv překladu <i>Corpus Hermeticum</i> na myšlení doby renesance.....	13
1.3. Důležité osobnosti doby renesance	14
2. Heinrich Cornelius Agrippa z Nettesheim.....	16
2.1. Myšlení a vlivy na Heinricha Cornelia Agrippy z Nettesheimu.....	18
2.2. Dílo Heinricha Cornelia Agrippy z Nettesheimu	21
2.3. <i>De occulta philosophia</i> , základní charakteristika.....	22
3. Období po renesanci	25
4. Vznik novodobého českého hermetismu.....	28
4.1. Vliv francouzského okultismu	29
5. Stručný přehled českého okultismu.....	30
6. Vliv Heinricha Cornelia Agrippy z Nettesheimu na novodobý český hermetismus.....	33
ZÁVĚR.....	42
BIBLIOGRAFIE.....	44

ÚVOD

Cílem mé práce je zjistit jak a v čem mohl Heinrich Cornelius Agrippa z Nettesheimu ovlivnit novodobé české hermetiky převážně 19. a 20. století. Jaký na něj měli názor a z čeho případně vycházeli? Jaká proměnná nastala v esoterismu v období od renesance až po novodobý český hermetismus? Ve své práci nejdříve přiblížím období renesance jako historickou dobu, pokusím se popsat její základní charakteristiku, podívám se, zda existuje cokoli, co by mohlo být typické pro toto období a co by mohlo sloužit jako jeho základní definice. Po té se zaměřím na některé významné osobnosti této doby, na jejich významná přispění v oblasti esoteriky. V období renesance se vyskytuje velké množství takových významných osobností. Není v mých silách, ani v prostoru této práce je všechny popsat, tedy se budu převážně držet pouze těch, které mohli mít přímý či nepřímý vliv na Heinricha Cornelia Agrippu. Dále se podrobněji zaměřím již přímo na Heinricha Cornelia Agrippu z Nettesheimu. Popíšu jeho životopis, dílo a pokusím se přiblížit, čím byl převážně ve svém myšlení ovlivněn. Byla zde některá významná osobnost rozhodující pro jeho inspiraci? V další části se zaměřím na období po renesanci. Pokusím se nastínit, jak se esoterismus vyvíjel od období renesance, až po nástup moderní doby. Zaměřím se na to, zda zde existovali nějaké zásadní faktory, které mohli mít vliv na vývoj okultismu, případně jakou roli mohl mít v celkovém dějinném rozvoji.

V druhé polovině mé práce přejdu již k popisu scény novodobého českého hermetismu 19. a 20. století. Hlavním cílem bude zjistit převažující vliv, na kterém novodobý český hermetismus vzniká, dále se zaměřím na významné spolky a okultní sdružení na českém území. Jaké osobnosti stáli za jejich založením? Nakonec se pokusím vysledovat, kdo z těchto osobností mohl znát Heinricha Cornelia Agrippu a jakým způsobem ho reflektoval. V této části výzkumu bych se chtěla zaměřit na četbu děl novodobých českých hermetiků. Nechci zde zakládat osobní konspirace, a jelikož nebyl dosud dělán výzkum na toto, či podobné téma, budu se převážně držet přímých odkazů na Heinricha Cornelia Agrippu, pokud se mi podaří nějaké nalézt. Vzhledem ke skutečnosti, že je Heinrich Cornelius Agrippa znám až do dnešní doby, nezmizel v propasti zapomnění, budu předpokládat, že se mi podaří nalézt stopy jeho vlivu.

1. Doba renesance

Pro potřeby mé práce je nutné nejprve definovat pojem renesance, ten byl používán historiky pro označení návratu antických námětů a forem, tak jak k nim v průběhu doby docházelo. První pojem renesance jako název konkrétní historické epochy užil Michelet.¹ Je nutno tyto dva faktory od sebe odlišit, protože v jedné renesanci jde o návrat, který se týká pouze některé části jednotlivého oboru, oproti tomu v renesanci jako epoše jde o zcela ucelené znovuzrození celé doby včetně každé jednotlivé kategorie života, od umění, až po hospodářskou aktivitu.²

K vzestupu renesance dochází nejprve v Itálii, hlavním důvodem pro takový vzestup byl dle Burckhardta, švýcarského historika a znalce renesanční Itálie, samotný charakter politického uspořádání v zemi, která byla rozdělena na městské státy a tyranie.³ Na základě Burckhartova tvrzení mělo v té době dojít k individualizaci a právě individualizace je jednou ze základních charakteristik doby renesance. Ve středověku byli obě strany lidského vědomí, ta, která se obrací ke světu a ta, jež se obrací do nitra, zahalený závojem z iluzí, předsudků a víry, člověk sám sebe poznával vždy jako součást celku, ať už se jednalo o rodinu, nebo o stát. V renesanční Itálii se probudil objektivní pohled na stát a světské záležitosti, zároveň s tímto pohledem se začala naplno projevovat lidská subjektivita společně s individuálním pohledem na svět.⁴ Subjektivní se stal i pohled na Boha i přesto, že ten byl stále nejvyšší autoritou lidského bytí, pohled na něj se jevil více osobní.⁵ Centrem pozornosti se stali jednak rozvaliny dávného Říma, pozůstatky starověkých staveb a uměleckých děl starověku, ale především byl velký zájem o starobylé písemnosti, které jsou přímo podrobovány sběratelskému nadšení jednotlivých osobností.⁶ V této souvislosti byl pro evropské vzdělání důležitý postupný úpadek Byzantské říše, kdy se bohatství klasické řecké a arabské literatury začalo přesouvat na západ společně s intelektuály, jež při svém útěku na západ často brali i cenné dokumenty, rukopisy a knihy. Tato migrace přinesla i nový pohled na přírodu, nebesa, člověka a medicínu. Ve filosofii dochází k posunu od

---

¹ BURCKHARDT, Jacob Christoph. *Kultura renesance v Itálii*. V Praze: Rybka, 2013. ISBN 978-80-87067-08-6. s. 1.

² BURCKHARDT, Jacob Christoph. *Kultura renesance v Itálii*. s. 2.

³ *Tamtéž*. s. 102.

⁴ *Tamtéž*. s. 101.

⁵ *Tamtéž*. s.363.

⁶ *Tamtéž*. s. 142.

Aristotela k Platónovi.⁷ Všechno toto dění se stává plnohodnotným podhoubím pro rozvoj lidství a humanismu.⁸

1.1. Marsilio Ficino a jeho překlad *Corpus Hermeticum*

Hlavním střediskem obrození platónismu⁹ bylo italské město Florencie. V té době zastával důležitou roli rod Medici. Cosimo Medici, ač byl oficiálně pouhým skromným občanem Florencské republiky, ve skutečnosti si dokázal vydělat velké jmění a prakticky se stal vládcem Florencie. Zároveň se stal i významným mecenášem umění a věd, jeho osobní zálibou byla ovšem řecká filosofie. I z tohoto důvodu po pádu Byzantské říše nalezlo mnoho učenců útočiště právě na jeho dvoře, také podporoval platónismus a mladé intelektuální kroužky učenců.¹⁰ Jedním z těchto učenců byl i Marsilio Ficino, syn lékaře, který se začal zabývat filosofií během svého studia medicíny. Ficino neshledával akademickou filosofií uspokojující, skutečné uspokojení nachází v platonismu, aby se mu mohl plně věnovat, začíná studovat řečtinu. Svého mecenáše, tak jako mnozí další, nachází v Cosimu Medici, který mu v roce 1456 ukládá k překladu první řecké platonské rukopisy.¹¹

Ovšem již v roce 1463 musí na rozkaz Cosima Medici svou práci přerušit a začít s překladem rukopisu s názvem *Poimandres*, jež byl do Itálie přinesen mnichem Leonardem z Pisi, který byl jedním z lidí vyslaných Cosimem, aby pátrali po starověkých rukopisech.¹² Ficino se plně pouští do překladu a nechává ho kolovat v opisech. Již v roce 1471 vychází knihtiskem soubor spisů pod názvem *Corpus Hermeticum*, který zmatený Ficino nazval Pimander, podle prvního traktátu celého souboru.¹³

Celá sbírka *Corpus Hermeticum* se skládá z množství spisů, přičemž v původní verzi v 15. století jich bylo známo čtrnáct, z dnešních sedmnácti.¹⁴ Původcem hermetických spisů měl být egyptský bůh moudrosti a magie Thóvth, jež byl také znám jako pán Měsíce, později se také

---

⁷ GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. Praha: Grada, 2011. Mysterion (Grada). ISBN 978-80-247-3143-8. s. 44.

⁸ Humanismus (z. lat. *Humanus*, lidský) je směr, který se v návaznosti na renesanční myšlení snaží o nové pojetí dějin orientované na antiku, snaha o oživení antického zejména básnického dědictví, také se jedná o druh boje proti omezování vznikající novověké vědy a proti nesvobodě filosofického myšlení.

⁹ Označení Platónovy filosofie, ale zejména směrů, které ji tradují a rozvíjejí v dějinách myšlení.

¹⁰ GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 45.

¹¹ GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 46.

¹² *Hermetismus: tajné nauky starého Egypta*. Přeložil Jaromír KOZÁK. Praha: Eminent, 2002. Tajné nauky starověku. ISBN 80-7281-109-6. s. 27.

¹³ CHLUP, Radek. *Corpus Hermeticum*. Praha: Herrmann, 2007. ISBN 978-80-87054-09-3. s. 12.

¹⁴ CHLUP, Radek. *Corpus Hermeticum*. Praha: Herrmann, 2007. s. 147.

stal pánem času a připadla mu role božského posla.¹⁵ Kterého podle britské historičky Frances Yatesové Řekové ztotožnili s vlastním bohem Hermem a nazývali ho Hermes Tříkrát Velký a Římané, kteří převzali řeckého Herma a přejmenovali na Merkura, mu později říkali Mercurius Tříkrát Velký.¹⁶ Nicholas Goodrick-Clarke, britský historik a profesor Západního Esoterismu, tvrdí, že Řekové převzali egyptského boha Thóvtha a pouze ho přejmenovali na Herma.¹⁷ Podle Radka Chlupa to byli právě Řekové, kteří dali mýtickému Hermu přídomek Tříkrát Nejvyšší a to z toho důvodu, aby tuto postavu přímo odlišili od svého řeckého boha Herma.¹⁸ Toto tvrzení by ovšem vylučovalo jakoukoli syntézu egyptského boha Thóvta a řeckého boha Herma. Radek Chlup uvádí, že by se mohlo jednat o různé hermetické autory, kteří pouze kladli své spisy do úst mýtickému Hermovi, jež by v tomto případě sloužil jen jako zastřešující autorita, která byla společně s tradicí ve staré antice velmi důležitá. Mohlo jít jen o sdílené texty odkazující na určitou kulturní tradici.¹⁹

Co se týče povahy samotných spisů, tak je lze rozdělit na dva odlišné bloky, na filosofické a technické. Filosofické spisy obsahují úvahy na filosofická a náboženská témata, která jsou vedena ve stylu řecké filosofie (psána jako dialog) a je v nich patrná upřímná zbožnost. Převážně jde o rozhovor mezi Hermem Trismegistem a jeho učedníky, kterým dává poučení o různých tajích vědění.²⁰ Právě z těchto filosoficko-náboženských dialogů se skládá *Corpus Hermeticum*. V tomto případě se ovšem nejedná o klasicky psaný řecký dialog, logicky utvářený, ale je členěný tak, že jednotlivé dialogy jsou kladeny do kontrastu a nutí ke sledování všech protichůdných cest najednou a tak k dosažení vnitřního náhledu.²¹ Mimo tuto sbírku jsou i jiné spisy technických návodu, které ovšem byli nalezeny jinou cestou a v jiných dobách.²² Po přeložení hermetických spisů se Ficino navrátil k překladu Platóna. V roce 1463 založil ve své vile v Careggi novou Platónskou akademii, která fungovala především jako volný kroužek mladých vzdělanců, kteří se věnovali myšlenkám platónismu a Hermetik.²³ Hlavním tématem učení Ficina na jeho nově založené akademii byla kosmologie,²⁴ ve které má každá bytost své

---

¹⁵ OWUSU, Heike. *Egyptské symboly*. Olomouc: Fontána, 2003. ISBN 80-7336-036-5. s. 115.

¹⁶ YATES, Frances Amelia. *Giordano Bruno a hermetická tradice*. V Praze: Vyšehrad, 2009. Dějiny idejí. ISBN 978-80-7021-908-9. s. 16.

¹⁷ GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 30.

¹⁸ CHLUP, Radek. *Corpus Hermeticum*. s. 17.

¹⁹ CHLUP, Radek. *Corpus Hermeticum*. s. 18.

²⁰ CHLUP, Radek. *Corpus Hermeticum*. s. 14.

²¹ CHLUP, Radek. *Corpus Hermeticum*. s. 145.

²² CHLUP, Radek. *Corpus Hermeticum*. Praha: Herrmann, 2007 s. 17.

²³ GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 47.

²⁴ Kosmologie (z řec. *Kosmos*, svět, vesmír) 1. filosofická nauka o světě jako celku, o jeho vzniku, struktuře a zákonitostech jeho vývoje, bývá součástí filosofie přírody.

místo, nejvyšším činitelem je Bůh. Důležité místo v jeho kosmologii má ovšem lidská duše a její stoupání skrz hierarchii vzhůru.²⁵ Dalším tématem Ficina byla takzvaná přirozená magie, kterou opíral o astrologii proto, že utajené síly všech věcí mají vztah k postavením planet a hvězd na obloze.²⁶ Jeho nejdůležitějším odkazem je ovšem znovuoživení a rozpoutání zájmu o novoplatónismus a hermetismus.²⁷ Je nutno dodat, že Ficino nebyl jediný, kdo ve své době přeložil hermetické spisy, dalším překladatelem, jehož uvádí Wouter Hanegraaff, který se specializuje na historii hermetismu, byl Lodovico Lazzarelli, Ten četl ten samý řecký text hermetik a přidal zde jeden zásadní bod, jeho překlad nezahrnoval *Poimandra*. Podle Hanegraaffa se jedná o mnohem lepší překlad hermetických spisů, než předložil Ficino a to z toho důvodu, že Lazzarelliho překlad zahrnuje odmítnutí astrální magie a místo toho se více nebo zcela opírá o gnostický²⁸ výklad, přímé pátrání po vědění jak dosáhnout jednoty s Bohem.²⁹

1.2. Vliv překladu *Corpus Hermeticum* na myšlení doby renesance

Radek Chlup se domnívá, že úpadek tradičního náboženského myšlení způsobil, že se nový hermeticko-platónský pohled na svět zdál jako vhodná varianta, která byla schopná vyrovnat se z prohlubující duchovní krizí. Nutno dodat, že hermetika se ve své době stala objektem zkoumání pro mnohé osobnosti doby renesance, pro příklad se jimi zabýval Pico della Mirandola nebo Giordano Bruno.³⁰ Překlad *Corpus Hermeticum* udělal dojem i na samotného Ficina, především traktát *Asclepius*, ve kterém je popsán proces, jak egyptští kněží propůjčují sochám božskou moc, aby tak přivedli k víře prostý lid. Ficino se zprvu domníval, že se jedná o ďábelské praktiky, po důkladném studiu Herma Trismegista dochází k názoru, že se jedná pouze o usměrnění nebeských sil.³¹ Hanegraaff ve své studii říká, že přestože zde existuje mylné mínění, které vystavěla Frances Yatesová, tedy, že magie začíná v renesanci právě překladem

---

²⁵GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 48.

²⁶ *Tamtéž*. s. 49.

²⁷ *Tamtéž*. s. 50.

²⁸ Gnose (z řec. *Gnōsis*, poznání, náhled) v obecném smyslu fil.-racionální poznání, v užším smyslu označení širšího proudu duchovně- náb. hnutí pozdní antiky, je časově předkřesťanská a mimokřesťanská, podle nejnovějších interpretací vznikla v oblasti diasporního helénistického židovství jako spekulativní rozvíjení mýtu o stvoření člověka k obrazu božímu.

²⁹ HANEGRAAFF, Wouter J. Hermes Trismegistus and Hermetism. SGARBI, Marco, ed. *Encyclopedia of Renaissance Philosophy*. Cham: Springer International Publishing, 2018, 2018-02-10, s. 1-10 [cit. 2018-04-09]. DOI: 10.1007/978-3-319-02848-4_180-1. ISBN 978-3-319-02848-4. s. 4-5.

³⁰ CHLUP, Radek. *Corpus Hermeticum*. s. 13.

³¹ GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 49.

Corpus Hermeticum, což podle Hanegraaffa není pravda, magie byla v Evropě známá již mnohem dříve. Také že tímto tvrzením Yatesové dochází ke znehodnocení role Zoroastra, jako předpokládaného nálezce magie a jež by touto svou rolí v magické tradici zpochybnil roli Herma jako prvotního autora magických konceptů. Nicméně Hanegraafft tvrdí, že i když nebyl *Corpus Hermeticum* v té době nic nového a že se vůbec nejedná o jakkoli magické dílo, tak měl rozhodně vliv na renesanční magii a její osobnosti a především měl i nepřímý vliv na Heinricha Cornelia Agrippu a jeho dílo *De occulta philosophia*.³²

1.3. Důležité osobnosti doby renesance

Mimo Ficina se v renesanci vyskytovalo velké množství velkolepých osobností. Jednou takovou osobností byl Giovanni Pico della Mirandola. Ten je důležitý především proto, že do západní magické tradice vpravil židovskou kabalou, která je známá jako Picova křesťanská kabala.³³ Jeho hlavním bodem zájmu se stala židovská kabala, středověká mystika a spekulativní tradice. Studium kabaly absolvoval u Flavia Mithridata a dalších učenců.³⁴ Pico si všímá symetrie mezi kabalou a hermetismem, jeho nejznámější dílo je *O důstojnosti člověka*, ve kterém obhajuje člověka a jeho svobodu stát se čímkoli, čím chce být.³⁵ Dalším významným učencem doby renesance byl Paracelsus, který je dnes uznáván jako první teoretik moderní medicíny a přímo uznán za zakladatele některých medicínských oborů. Odmítl staré učení scholastiky a místo toho se více zaměřil na medicínu založenou na experimentu a pozorování o čemž prohlásil, že svědectví vlastních smyslů má mnohem větší význam, než knižní vzdělání od starých autorit.³⁶ Hlavním bodem jeho studia byla alchymie, pro něj byla alchymie způsobem jak zdokonalit to, co bylo přírodou vytvořeno jako nedokonalé, také byl inspirován, jako mnozí další učenci renesančním novoplatónským konceptem, podle kterého celé stvoření představuje makrokosmos a jehož jednota se zrcadlí v mikrokosmu, kdy nejdokonalejším mikrokosmem je člověk.³⁷ Velmi důležitou postavou, ovšem s tragickým koncem, byl Giordano Bruno. Na jeho

---

³² HANEGRAAFF, Wouter J. Hermes Trismegistus and Hermetism. SGARBI, Marco, ed. *Encyclopedia of Renaissance Philosophy* [online]. Cham: Springer International Publishing, 2018, 2018-02-10, s. 1-10 [cit. 2018-04-09]. DOI: 10.1007/978-3-319-02848-4_180-1. ISBN 978-3-319-02848-4. Dostupné z: http://link.springer.com/10.1007/978-3-319-02848-4_180-1. s. 2.

³³ GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 50.

³⁴ GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 51.

³⁵ GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 53.

³⁶ GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 75.

³⁷ GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 78-79.

myšlení měla vliv antická přírodní filosofie a Koperníkova heliocentrická soustava.³⁸ Mezi jeho úvahy patřila i snaha překonat čisté teoretické rozjímání nad řádem vesmíru a silami, které je udržují v pohybu. Jedním z prostředků překonání měla být dle něho magie, tyto myšlenky pak sepsal v díle *O magii*. Za své myšlenky byl v roce 1600 upálen na hranici.³⁹

---

³⁸BRUNO, Giordano. *Magie, pouta a dialog renesančního filozofa*. Přeložil Jakub HLAVÁČEK, přeložil Josef HAJNÝ. Praha: Argo, 2007. ISBN 978-80-7203-760-5. s. 177.

³⁹ BRUNO, Giordano. *Magie, pouta a dialog renesančního filozofa*. s. 179.

2. Heinrich Cornelius Agrippa z Nettesheim

Heinrich Cornelius Agrippa se narodil 14. září roku 1486 v Kolíně nad Rýnem ve staré zámožné rodině Nettesheimů. Jak tvrdí Felix Cunha, už jako malý prokázal podivuhodné schopnosti paměti a extrémní nadání pro studium. Jeho zájem o jazyky a jejich znalost mohly být způsobeny postavením města Kolína jako obchodního uzlu, kde se setkávali obchodníci mluvící různými jazyky. Tato znalost jazyků ovlivnila celý jeho život, protože mu velmi napomáhala při studiu. Po dokončení jeho studia na universitě vstoupil do armády Maximiliána I. A to nejprve jako sekretář a později jako špion.⁴⁰ Oproti Cunhovi tvrdí Hermann Schreiber, že Agrippa sloužil v armádě jako důstojník a později jako kapitán. Po svém povýšení odchází z armády a odebírá se do Francie. Zde je několik nejasností, podle Schreibera posílají životopisci Agrippu přímo do Paříže a pouze Denys George Dyer do malého městečka Dole a zároveň odhaluje Agrippovu cestu roku 1510 do Londýna, kde se měl seznámit s teologem Johnem Coletem, který sám procestoval celou Evropu a od nějž se mohl Agrippa dozvědět o dění v Itálii a který mimo jiné přeložil i dílo Marsilia Ficina a mohl tak zprostředkovat novou definici ducha.⁴¹

Podle jiných učenců, konkrétně podle Woutera Hanegraaffa a Felixe Cunha vedla Agrippova cesta po propuštění z armády nejprve do Itálie, což by znamenalo, že během pobytu v Londýně byl už plně obeznámen s tamním děním.⁴² Také je možné, že se vydal na cesty s neznámým přítelem po Francii Španělsku a Itálii.⁴³ V Itálii měl přednášet veřejně v Pavii a Turíně. V Pavii přednášel o Hermu Trismegistovi a to roku 1515, tento letopočet říká, že Agrippa byl v Itálii až po své návštěvě Anglie. Poté se měl odebrat z Itálie přímo do Met.⁴⁴

---

⁴⁰Cuhna, Felix. *BOOKSHELF BROWSING*. 1937 Published by Elsevier Inc. DOI:[https://doi.org/10.1016/S0002-9610\(37\)91051-1](https://doi.org/10.1016/S0002-9610(37)91051-1). Dostupné z: [https://www.americanjournalofsurgery.com/article/S0002-9610\(37\)91051-1/pdf](https://www.americanjournalofsurgery.com/article/S0002-9610(37)91051-1/pdf) s. 144-145

⁴¹SCHREIBER, Hermann. *Dějiny alchymie*. Praha: Brána, 2009. ISBN 978-80-7243-388-9. s. 104.

⁴²HANEGRAAFF, Wouter J. Hermes Trismegistus and Hermetism. SGARBI, Marco, ed. *Encyclopedia of Renaissance Philosophy*. Cham: Springer International Publishing, 2018, 2018-02-10, s. 1-10 [cit. 2018-04-09]. DOI: 10.1007/978-3-319-02848-4_180-1. ISBN 978-3-319-02848-4. s. 6.

⁴³AGRIPPA VON NETTESHEIM, Heinrich Cornelius. *Přírodní magie: základní kniha tajných věd*. Olomouc: Fontána, 2003. ISBN 80-7336-020-9. s. 7.

⁴⁴AGRIPPA VON NETTESHEIM, Heinrich Cornelius. *Přírodní magie: základní kniha tajných věd*. Olomouc: Fontána, 2003. s. 8-9.

Během jeho pobytu ve Francii měl podle Schreiber a mnohých dalších založit neznámou okultní společnost, o které se mi nepodařilo dohledat žádné informace, Během pobytu v Dole se také měl věnovat studiu římského a na církvi zcela nezávislého práva. Krátce poté se ujímá úřadu v Metách, kde měl za úkol přednášet již vypracované projevy. V té době se také jako právník ujímá případu jisté madame Gorbinové, která byla obviněna obyčejným lidem tj. sedláky z očarování ve stájích. Proces vyhrává, ovšem tím si vytváří zarytého nepřítele a to poraženého protivníka inkvizitora Savignyho, který sice, jak říká Schreiber, byl v soukromí Agrippovi nakloněn, ve veřejné sféře měl ovšem větší zájem o pověst církve jako takové. Proto mu později doporučil biskup Jan Lotrinský, aby se na nějaký čas raději zřekl právní vědy a věnoval se medicíně.⁴⁵

Agrippa odchází roku 1519 do Kolína, kde pobyl jen krátce a odešel do Ženevy. V Ženevě se živil lékařským uměním, ovšem neutěšené podmínky jeho života, především chudoba, ho donutili se opět přesunout roku 1523 do Freiburgu ve Švýcarsku.⁴⁶ Zde se opět zabýval lékařstvím a seznámil se s Lorenzem Friesem, který zde působil jako městský lékař a jež se zabýval především astromedicínou a také působil jako literární obhájce arabského universálního učence Avicenny. Tuto postavu je nutné zmínit již v této části, protože jak píše Schreiber, jeho vliv na Agrippu je obvykle zcela opomíjen. Přičemž měl právě on rozšířit jeho obzory o Ptolemaiovo učení.⁴⁷

Roku 1524 se Agrippa nachází v Lyonu, odtud ho ke svému dvoru povolává matka Františka I., jako svého dvorního lékaře.⁴⁸ Luisa Savojská o několik let dřív na zámku Blois jen o vlásek unikla smrti, od té doby trpěla vizemi a obzvláště předvíдалa bitvy, ve kterých bude bojovat její syn, jež po bitvě u Pavie roku 1525 upadl do zajetí habsburského císaře. Agrippa měl předpovědět, kdy se král vrátí do Francie, což byl nebezpečný podnik, který by ho nakonec mohl stát i hlavu. Jak píše Schreiber, tak královský dvůr ve Francii se stal pro mnohé lékaře, astrology a mágy velmi nebezpečným místem.⁴⁹ Agrippa tuto žádost odmítl, dokonce i projevil nevoli nad tím, že je obtěžován takovou podřadnou službou. Luisa si toto odmítnutí vyložila velice nepříznivě a podle jedné teorie byl propuštěn, za toto propuštění vyhrožoval zveřejněním spisů, ve kterých chtěl přímo odhalit intriky a chyby dvořanů na francouzském dvoře. Chtěl

---

⁴⁵SCHREIBER, Hermann. *Dějiny alchymie*. s. 105-106.

⁴⁶AGRIPPA VON NETTESHEIM, Heinrich Cornelius. *Přírodní magie: základní kniha tajných věd..* s. 10-11.

⁴⁷SCHREIBER, Hermann. *Dějiny alchymie*. s. 106-107.

⁴⁸AGRIPPA VON NETTESHEIM, Heinrich Cornelius. *Přírodní magie: základní kniha tajných věd.* s. 10.

⁴⁹SCHREIBER, Hermann. *Dějiny alchymie*. s. 107.

odejít do Nizozemí, ale po dlouhou dobu si nemohl opatřit potřebné doklady.⁵⁰ Posléze přijímá místo u Markéty Rakouské, jež v té době byla místodržitelkou v Nizozemí.⁵¹ U ní však Agrippa dlouho nepobyl, jelikož Markéta Rakouská umírá v roce 1530, rok po její smrti zemřela i Luisa Savojská. V té době mu obě panovnice dlužili peníze.⁵²

Po smrti Markéty Rakouské se ho jeho dávní protivníci snaží očernit u Maxmiliána a Karla V., jemuž předložili několik vět z Agrippova díla, nutno dodat, že vytržených z kontextu. V té době se ho zastal jak kardinál z Campegius, tak i kardinál z Marky, přesto se jím nepodařilo zabránit Agrippově uvěznění v roce 1531 v Bruselu. Ve vězení nepobyl dlouho, již příští rok navštívil kolínského arcibiskupa. Až do roku 1535 žil v Bonnu.⁵³ Po té odchází do Francie, na hranicích je překvapivě rychle zatčen, proto se Schreiber domnívá, že se mohlo jednat o předem nachystanou past, zinscenovanou Františkem I. synem Luisy Savojské, jako důkaz pro předem nachystanou past předkládá v té době neexistující předávání rychlých zpráv. Následně Agrippa skončil na dlouhé roky ve vězení v Lyonu. Jehož bránu opustil ve věku devětačtyřiceti let jako zcela zlomený muž. Po zbytek života zůstal ve francouzsko-švýcarském pohraničí ve městečku Grenoble. Zde také 18. února roku 1535 umírá.⁵⁴

2.1. Myšlení a vlivy na Heinricha Cornelia Agrippy z Nettesheimu

Během svého putování po Evropě se Agrippa seznamuje s mnoha dobovými mysliteli a učenci. Jedním z takových učenců byl i Johannes Reuchlin, německý humanista. Reuchlin se stal průkopníkem ve vědeckém studiu řeckých textů a také mnohé z nich přeložil, druhým velkým bodem jeho zájmu byla hebrejšтина, v roce 1490 vydal gramatický lexikon *De Rudimentis Hebraicis*, který měl velký význam pro studium hebrejštiny.⁵⁵ U Reuchlina Agrippa jistý čas pobýval a během pobytu se podle Cunha věnoval originálním klasickým dílům v latině,

---

⁵⁰AGRIPPA VON NETTESHEIM, Heinrich Cornelius. *Přírodní magie: základní kniha tajných věd*. s. 11.

⁵¹AGRIPPA VON NETTESHEIM, Heinrich Cornelius. *Přírodní magie: základní kniha tajných věd*. s. 12.

⁵²SCHREIBER, Hermann. *Dějiny alchymie*. s. 112.

⁵³AGRIPPA VON NETTESHEIM, Heinrich Cornelius. *Přírodní magie: základní kniha tajných věd*. s. 13.

⁵⁴SCHREIBER, Hermann. *Dějiny alchymie*. s. 113.

⁵⁵ The Editors of Encyclopaedia Britannica. Johannes Reuchlin. In. *Encyclopaedia Britannica, inc.* (online).15. 2. 2018. (cit. 16. 4. 2018) Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Johannes-Reuchlin>

originálnímu Aristotelovi v řečtině a Bibli v hebrejštině.⁵⁶ Reuchlin podnikal cesty do Itálie, při své druhé cestě v roce 1490 se osobně setkal s Picem della Mirandolou, po tomto setkání se začal Reuchlin zajímat také o kabalou jako o magický systém, který je postaven na hebrejském jazyce. Ve své práci *De verbo mirifico* se přímo zmiňuje o své inspiraci Picem. Kabalou užíval Reuchlin pro obhajobu křesťanství, jako pravého náboženství, které je postaveno na interpretaci hebrejského mystického učení. Pomocí manipulace s hebrejskými písmeny se Reuchlin snažil prokázat, že křesťanství bylo zcela logicky dějinné naplnění židovského učení. Jeho úvahy o magii ovlivnili jak Trithemia tak Agrippu.⁵⁷

Johannes Trithemius byl opatem benediktýnského kláštera ve Sponheimu, osobně se zajímal o alchymii a magii. Napsal pojednání *Steganographia* ve kterém se zabýval numerologickými a astrologickými výpočty spojenými s anděli, také instrukcemi, jak je vyvolat za účelem získání vědění a jak je využívat coby poslů.⁵⁸ Jeho hlavní dílo *De septem secundeis* je kombinací astrologie a kabaly. Jeho rozpracování moci andělů a hebrejských děl bylo odvozeno od Pica. V zimě mezi léty 1509-1510 studoval Agrippa u Trithemia ve Wurzburgu. Podle závěru Goodricka-Clarka v jeho knize *Západní esoterické tradice*: „Můžeme vidět, jak v tomto předivě vlivů vstupuje skrze Reuchlina do Německa Ficinův a zejména Picuv vliv, Reuchlinovy vlastní práce a rozhodující vliv na Trithemia posléze ve svém důsledku donutí Agrippu podniknout cestu do Itálie za přímým kontaktem s kabalistickými zasvěcenci.“⁵⁹ Při bližším pohledu na závěr Goodricka-Clarka se ukazuje již třetí motiv Agrippovy cesty do Itálie.

Další důležitou postavou, se kterou mohl mít Agrippa porozumění, byl tehdejší reformátor Martin Luther.⁶⁰ Luther je jednou z nejdůležitějších postav protestantismu, což je směr, který vzniká v 16. století, jehož počátkem měl být slavnostní protest, který započala evangelická města a knížata roku 1529 proti usnesení o obnově hierarchie a římské liturgie v zemích, jež obojí zrušily. Termín protestantismus také bývá někdy nahrazen pojmem evangelický, jelikož zdůrazňuje pozitivní vlastnosti tohoto hnutí a to návrat k původnímu

---

⁵⁶Cuhna, Felix. *BOOKSHELF BROWSING*. 1937 Published by Elsevier Inc. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0002-9610\(37\)91051-1](https://doi.org/10.1016/S0002-9610(37)91051-1). Dostupné z: [https://www.americanjournalofsurgery.com/article/S0002-9610\(37\)91051-1/pdf](https://www.americanjournalofsurgery.com/article/S0002-9610(37)91051-1/pdf) s. 145.

⁵⁷GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 55-56.

⁵⁸GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 56.

⁵⁹GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 58.

⁶⁰Cuhna, Felix. *BOOKSHELF BROWSING*. 1937 Published by Elsevier Inc. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0002-9610\(37\)91051-1](https://doi.org/10.1016/S0002-9610(37)91051-1). Dostupné z: [https://www.americanjournalofsurgery.com/article/S0002-9610\(37\)91051-1/pdf](https://www.americanjournalofsurgery.com/article/S0002-9610(37)91051-1/pdf) s. 149.

poselství evangelia.⁶¹ Luther ve své reformaci zdůrazňuje výraznou duchovní spiritualitu, která je zcela pohlcena vírou a jejímž základem je Písmo, jako jediné legitimní východisko k poznání Boha a které také jako jediné ovlivňuje celou existenci křesťana.⁶² Agrippa z Luthera čerpá především ve svém díle *De Incertitudine et Vanitate scientiarum* které rozeberu podrobněji v následující kapitole.

V otázce ohledně Agrippova myšlení a cílů se badatelé neshodují. Goodrick-Clarke tvrdí, že Agrippa byl mágem, jehož nejvyšším cílem byla samotná magie, ve kterou pevně věřil.⁶³ Schreiber říká, že Agrippa byl charizmatičtý muž, který sám o sobě tvrdil, že své myšlenky dokáže vysílat jako poselství, a který měl založit zcela tajné společnosti, o kterých se nedá nic dozvědět. Případ madam Gorbinové obviněné z čarodějnictví, podle Schreibera ukazuje na jeho smysl pro spravedlnost a také na to, že i když se sám zabýval magií, pyromanii a byl členem tajných spolků, nikdy nevěřil na čarodějnictví. Byl pouze až příliš všestranně nadaným učencem, který po svém odchodu od dvora rodiny Valois zažil jedno ze svých největších životních zklamání. Schreiber ho přímo nazývá dobráckým oslem, který se stal se svým břemenem útěchou všem univerzálním učencům, jež se pokoušeli o alchymistickou výrobu zlata a za niž si Agrippa vysloužil pověst jako proslulý mistr černého umění, přestože on sám vyjadřoval přesvědčení, že slova Bible jsou jediným útočištěm pro bloudícího ducha. Sám Agrippa, jak uvádí Schreiber, si od onoho světa, do kterého odešel ve věku padesáti let, sliboval ještě méně než od světa pozemského a to i přesto, že umíral jako zcela zlomený muž prakticky nemající nic a kterému se nepodařilo dosáhnout svého pozemského cíle, totiž přiblížit se světu duchovnímu. V průběhu času pak vešel do legendy, která jej vyzdvihovala stejně jako mnohé jiné učence jemu podobné.

Schreiber ve svém díle vynáší možnost, že Agrippa mohl být nadán věšteckým darem, přesto většinu jeho duchovních děl odsuzuje, považuje je za povážlivé nesmysly a bezcenné probírání různých věcí. Jedním ze spisů, který je schopen Schreiber ocenit je drobný spisek o léčení moru. Lékařská znalost Agrippy je obecně jednou z uznávaných odkazů této osobnosti. Agrippovu myšlenku o uhrnutí a jeho učení o vyzařování z očí Schreiber upravuje více z lékařského hlediska, a to tak, že Agrippa znal diagnózu nemoci z oční duhovky.⁶⁴ Steiner představuje Agrippu jako někoho, kdo se snažil vyzkoumat zákony přírody co nejvšestranněji a

---

⁶¹DE FIORES, Stefano a Tullo GOFFI. *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. ISBN 80-7192-338-9. s. 739.

⁶²DE FIORES, Stefano a Tullo GOFFI. *Slovník spirituality*. s. 117.

⁶³GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 60-64.

⁶⁴SCHREIBER, Hermann. *Dějiny alchymie*. s. 102-115.

všemi prostředky, které mu umožňuje jeho doba. A takové vědění o přírodě považuje za základ všeho vědění. Agrippa se měl údajně také živit předstíráním, že rozumí tajným uměním a že skrz ně je schopen zajistit lidem prospěch.

V díle Rudolfa Steinera je pro Agrippu velmi důležité dělení na svět přírodovědy a svět vyššího poznání. Poznání přírodovědy je nutným předpokladem k pozdějšímu poznávání vyššího, přesto zůstávají tyto světy odděleny. Ducha jako takového nesmím hledat v přírodě. Podle Steinera se Agrippa přímo stavěl proti tehdejšímu předpokladu, že to neobvyklé, co se děje před námi, je právě projev ducha, věci vybočující, překvapivé a ojedinělé. Tedy je podle Agrippy spatřování duchovního skrze smysly zcela nemožné, přestože si tímto lidé uspokojují svojí duchovní potřebu, člověk není schopen spatřovat duchovno přírodním. Je třeba si uvědomit, že v přírodě je pouze přírodní a v duchovnu je pouze duchovno. Steiner vidí Agrippu jako pokrokového člověka, v jehož době lidé nebyli schopni oddělovat přírodní od duchovního a hledali takzvanou magii nadpřirozenou.⁶⁵

Na závěr kapitoly je důležité zmínit ještě jednu teorii o Agrippovi, kterou nejvýrazněji předkládá Schreiber. Podle této teorie měl Agrippa být inspirací pro Johanna Wolfgang Goetheho, jehož měl svým životem inspirovat k napsání Fausta.⁶⁶ Toto tvrzení dokládá mimo jiné použitím Agrippova křestního jména Heinrich jako křestního jména Goetheova Fausta a také tím, že legendy občas označují Agrippu za pekelného psa, Agrippa byl skutečně majitelem černého psa.⁶⁷

2.2. Dílo Heinricha Cornelia Agrippy z Nettesheimu

Pokud jde o Agrippovu tvorbu, tak ne všechny jeho díla se nám dochovali až do dnešních dob. Z jeho přednášek v Pavii se nedochovalo nic, pouze úvod, jež se jmenuje *Oratio habita Papiiae in praelectione Hermetis Trismegisti De Potestate et Sapientia Dei*. O rok později v roce 1516 přednesl *Dialogus de Homine*, z něhož se dochovala pouze první kapitola. Jako třetí následovalo *De triplici ratione cognoscendi Deum*. Tyto tři texty podle názoru Hanegraaffa byly silně ovlivněny hermetismem.⁶⁸

---

⁶⁵STEINER, Rudolf. *Mystika na úsvitu novodobého duchovního života a její vztah k modernímu světovému názoru*. Praha: Grada, 2009. Brány poznání. ISBN 978-80-247-3180-3. s. 51-53.

⁶⁶SCHREIBER, Hermann. *Dějiny alchymie*. s. 116.

⁶⁷SCHREIBER, Hermann. *Dějiny alchymie*. s. 120.

⁶⁸HANEGRAAFF, Wouter J. Hermes Trismegistus and Hermetism. SGARBI, Marco, ed. *Encyclopedia of Renaissance Philosophy*. Cham: Springer International Publishing, 2018, 2018-02-10, s. 1-10 [cit. 2018-04-09]. DOI: 10.1007/978-3-319-02848-4_180-1. ISBN 978-3-319-02848-4 s. 6.

Agrippa se během svého pobytu v Itálii seznámil s židovským konvertitou Aogistem Riccihem. Goodric-Clarke se domnívá, že Agrippa znal i Paola Ricciho, jež byl také židovským konvertitem ke křesťanství a z jehož díla čerpal i Reuchlin, jež právě od něj měl získat detailní znalosti židovské kabaly, Paola Ricci také přeložil práci Josefa Gikatilly *Portae lucis*, ze které Agrippa čerpal ve svém *Dialogus de homine*. V tomto dialogu také čerpal od Pica a Ludovica Lazzarelliho.⁶⁹

Jedno ze zásadních děl, které Agrippa napsal, bylo dílo *De incertitudine et vanitate scientiarum et atrium*, které ho řadí mezi nejcitovanější skeptiky své doby. Jeho první dílo bylo *De occulta philosophia*, jež ho zařadilo mezi velké mágy a kabalisty své doby. Ve svém druhém díle, které napsal o patnáct let později, zavrhl kabalou jako něco, co je přímou cestou do záhuby.⁷⁰ Jak uvádí Káliský, Agrippa se v tomto díle vyjadřuje k více než třiceti vědám, povětšinu z nich v tomto díle odsuzuje. Agrippa odsuzuje především soudobou společnost a vědu a tvrdí, že jediným skutečným zdrojem pravdy je Bůh a Bible.⁷¹ Podle Káliského je jádrem celého díla věda kontra slovo Boží. Je zde také jasné odmítnutí církve jako autority a právě touto myšlenkou se Agrippa podobá Lutherovi, podle obou je pravda ukrytá v Písmu. Bůh, podle Agrippy, není postihnutelný ani smysly a ani lidským rozumem ani čímkoli jiným, pouze vírou v Ježíše Krista, který je do lidských duší vložen skrze Ducha Svatého. Pravda tedy nemůže být poznána, může být pouze zjevena. Na základě této argumentace dochází Kaliský k závěru, že Agrippa nebyl skeptikem, pouze používal skeptické argumenty, aby jimi podložil pravdu Božího slova.⁷² Podle Schreibera se tímto dílem Agrippa spíše snažil poukázat na nespolehlivost věd a jejich vzájemného vymezení, zároveň to je i ukázka Agrippy, jako člověka, který celoživotně překračoval hranice věd, což ho ukazuje jako paradigmatického až faustovského člověka.⁷³

2.3. *De occulta philosophia*, základní charakteristika

Nejprve je potřeba uvést Burkhartovo zařazení mága, jako někoho, kdo se často vydává za astrologa či kouzelníka, aby nebyl označen za čaroděje a vyhnul se pronásledování. A jež také

---

⁶⁹ GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 63-64.

⁷⁰ KALISKÝ, Ján. *The Form of Scepticism in the Works of Agrippa von Nettesheim*. FILOZOFIA 69, 2014, No 2, p.178-187. Dostupné z: <http://www.klemens.sav.sk/fiusav/doc/filozofia/2014/2/178-187.pdf> s. 179

⁷¹ *Tamtéž*. s. 181

⁷² KALISKÝ, Ján. *The Form of Scepticism in the Works of Agrippa von Nettesheim*. FILOZOFIA 69, 2014, No 2, p.178-

187. Dostupné z: <http://www.klemens.sav.sk/fiusav/doc/filozofia/2014/2/178-187.pdf> s 183-185.

⁷³ SCHREIBER, Hermann. *Dějiny alchymie*. s. 102.

kooperuje s různorodými duchy a démony. Jako příklad takového operátora s démony uvádí Agrippu a konkrétně jeho *De occulta philosophia*. O které tvrdí, že byla napsána ještě před jeho pobytem v Itálii. Obzvláště pak podle Burkharda Agrippa ve svém díle, které věnoval Trithemiovi uvádí italské zdroje, ale pouze z toho důvodu, aby prokázal, že jsou horší, než ostatní. Burkhard Agrippu označuje za nejednoznačného jedince, pomalu až lumpa a blázna. Jeho *De occulta philosophia* je mimo různých formulí, vykuřování a pentaklů, také plná pověr.⁷⁴ Zde je vhodné Burkhardta přímo citovat:

„Je ale celý plný citátů ze starověkých pověr a kromě toho do života a vášní Italů navíc zasahoval velice úspěšně a mocně. Člověk by se domníval, že se něčím podobným zabývali jen ti nejzkaženější z mocných, avšak prudkost přání a touhy přiváděli k čarodějům tu a tam i zdatné a tvořivé lidi ze všech stavů a již samotné vědomí, že něco takového je možné, připravovalo i ty, kdo stáli stranou, alespoň z části o jejich víru v mravní řád světa.“⁷⁵

Takto Burkhard hodnotí Agrippu a jeho *De occulta philosophia*, v níž má být návod, jak pomocí středověkých kouzel obcházet přirozený řád světa. Ovšem podle tvrzení Hanegraaffa se Agrippa snaží o obnovu magie, tak jak byla chápána starověkými filozofy a od jejichž doby upadla v pověry a byla nepochopena špatnými filozofy. Agrippa se jí snaží očistit od takových to pověr a navrátit ji do původní čistoty.⁷⁶ Totéž tvrdí i Goodric-Clarke, podle nějž právě rozhovory s Trithemiem podnítily Agrippu k rozhodnutí očistit magii od nebezpečných prvků a pověr.⁷⁷ Sám Agrippa komentuje případné kritiky svého díla, o nichž předpokládá, že správně nepochopí název *Tajná filosofie neboli magie* a nařknou ho z čarodějnictví:

„Ten učí zapovězeným uměním, rozsévá sémě kacířství, uráží zbožné ucho a vzněcuje u vzdělanců odpor, je čarodějem, člověkem holdujícím pověře a obcujícím se zlými duchy. – Nikoli, jsem mágem a býtí mágem neznamená, jak ví zajisté každý učenec, býtí čarodějem, člověkem pověřčivým, spřáhnutým se zlými duchy, nýbrž mág je mudrcem, knězem, prorokem.“⁷⁸

Podle Woutera začíná Agrippovo takzvané hermetické období v roce 1509 jeho přednáškami na Universitě v Dole, kdy se osobně seznamuje s Reuchlinem. První verzi *De*

---

⁷⁴BURCKHARDT, Jacob Christoph. *Kultura renesance v Itálii*. s. 390-391.

⁷⁵BURCKHARDT, Jacob Christoph. *Kultura renesance v Itálii*. s. 391-392.

⁷⁶HANEGRAAFF, Wouter J. Hermes Trismegistus and Hermetism. SGARBI, Marco, ed. *Encyclopedia of Renaissance Philosophy*. Cham: Springer International Publishing, 2018, 2018-02-10, s. 1-10 [cit. 2018-04-09]. DOI: 10.1007/978-3-319-02848-4_180-1. ISBN 978-3-319-02848-4. s. 7.

⁷⁷GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 60.

⁷⁸AGRIPPA VON NETTESHEIM, Heinrich Cornelius. *Přírodní magie: základní kniha tajných věd*. s. 19.

oculta philosophia vydává Agrippa v roce 1510, na kterém je výrazně vidět ovlivnění Reuchlinem a to především v jejím členění do tří základních částí, nejnižší pozemský, vyšší nebeský a nejvyšší plný démonů a andělů, kteří jsou připoutáni ke hvězdám.⁷⁹ Právě podobný koncept vytváří i Agrippa ve své *Okulní filosofii*, kdy nejvyšší stupeň tvoří božská teurgie. Zde se Hanegraaff domnívá, že Agrippa v některých částech parafrázuje Ludovica Lazzarelliho.⁸⁰ Totéž se domnívá i Charles Nauert, dle jeho názoru čerpal Agrippa z Lazzarelliho *Crater Hermetis*.⁸¹ Podle Goodricka-Clarke je toto dílo především důkazem, jak hluboce se Agrippa ponořil do magie, Goodrick-Clarke tvrdí, že Agrippa svou okulní filosofii do konce svého života stále rozšiřoval,⁸² což ovšem není zcela pravda. *De oculta philosophia* vyšla pouze dvakrát, poprvé v roce 1531 pouze ve formě rukopisů a podruhé v roce 1533 již jako tištěná verze.⁸³ Pouze druhou verzi vydal sám Agrippa, jelikož první verze, kterou napsal jako velmi mladý, se dostala do oběhu ve Francii a Itálii a to ještě dříve, než ho Agrippa stih opravit a poslat ke korektuře k Trithemiovi. A právě proto se rozhodl vydat své dílo sám, aby předešel šíření chybných výkladů a zkomolenin, které, jak se domníval, obsahovala verze z jeho mladých let.⁸⁴ Obsah *De oculta philosophia*, jak je již více zmíněno, je rozdělen na tři části, tyto tři části jsou vzájemně propojeny, vyšší svět ovlivňuje svět nižší, tak, že Stvořitelova moc sestupuje skrze jednotlivé světy až do toho nejnižšího. První kniha se týká světa živlů neboli přírodní magie, hlavní náplní je práce s elementy. Tématem druhé knihy je nebeská magie, jak přilákat a použít vliv planet a hvězd a ve třetí knize se Agrippa zabývá obřadní magií, zaměřenou na svět duchů, andělů a démonů. Jak říká Goodrick-Clarke, Agrippa se ve třetí knize rozepisuje o andělech a démonech velmi rozsáhle a prokazuje jednoznačnou víru v účinnost magické praxe a teurgické evokace.⁸⁵

---

⁷⁹ HANEGRAAFF, Wouter J. Hermes Trismegistus and Hermetism. SGARBI, Marco, ed. *Encyclopedia of Renaissance Philosophy*. Cham: Springer International Publishing, 2018, 2018-02-10, s. 1-10 [cit. 2018-04-09]. DOI: 10.1007/978-3-319-02848-4_180-1. ISBN 978-3-319-02848-4. s. 7.

⁸⁰ HANEGRAAFF, Wouter J. Hermes Trismegistus and Hermetism. SGARBI, Marco, ed. *Encyclopedia of Renaissance Philosophy*. Cham: Springer International Publishing, 2018, 2018-02-10, s. 1-10 [cit. 2018-04-09]. DOI: 10.1007/978-3-319-02848-4_180-1. ISBN 978-3-319-02848-4. s. 8-9.

⁸¹ NAUERT, Charles G. *AGRIPPA AND THE CRISIS OF RENAISSANCE THOUGHT*. University of Illinois. Urbana. 1965. s. 127.

⁸² GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 60.

⁸³ GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 61.

⁸⁴ AGRIPPA VON NETTESHEIM, Heinrich Cornelius. *Přírodní magie: základní kniha tajných věd*. s. 20.

⁸⁵ GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 62.

3. Období po renesanci

Již v polovině 16. století přinášejí reformátorské snahy své ovoce, reformace pevně zakořeňují v mnoha Evropských státech, pro následné upevnění své pozice se uchylují reformisté k praktikování tvrdé ortodoxie. Tomu je nutno čelit i v esoterním společenství. Proto se jako odpověď uchyluje esoterismus ke specifickému vyjádření křesťanské theosofie a pietismu. Jedním z prvních představitelů theosofie je Jákob Bohme, kterého je možné řadit i do skupiny protestantských mystiků.⁸⁶

V průběhu 17. a 18. století dochází také k vzestupu osvícenství. Je to směr, který vychází z racionalismu, jehož využívá ke kritice náboženství. Na základě rozumu je přímo uplatňována snaha o boj s náboženstvím, které je osvícenci chápáno jako druh pověry. Také dochází k boji s feudalismem, jež je chápán jako druh despotismu.⁸⁷ Je přikládána stále větší důležitost rozumu.⁸⁸ V této době dochází k vzestupu dvou důležitých společenství, jedním z nich je rosekucianství a druhým jsou Svobodní zednáři. Milan Nakonečný, z jehož práce budu čerpat a o kterém se dá říci, že i přes své profesní zaměření na psychologii, se jeho práce v esoterní oblasti dají považovat za vědecké, neboť čerpá z významných a ověřitelných zdrojů, říká, že Yatesová vidí přímo rosekucianství jako hnutí, které vyrostlo z renesančních tradic a poté výrazně zasáhlo v 18. století v boji proti osvícenství.⁸⁹

Rosekuciáni se zakládají na legendě o Christianu Rosenkretzovi a Bratrstvu růže a kříže. Jejich základními spisy jsou anonymní manifesty, které popisují novou filosofii postavenou na alchymii a mající přímý vztah jak k medicíně a léčení, tak i k matematice a mechanice., jejich základním konceptem je vztah mezi makrokosmem a mikrokosmem.⁹⁰ Mimo těchto manifestů je rovněž důležitý život a především smrt Christiana Rosenkretze, V jeho hrobce mělo být údajně objeveno jeho neporušené tělo, které v ruce drželo tajemnou pergamenovou knihu s nápisem T, jež měla Christiana Rosenkretze označovat jako muže obeznámeného s božím

---

⁸⁶GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 87.

⁸⁷NAKONEČNÝ, Milan. *"Neznámý filosof" Louis-Claude de Saint-Martin: (martinismus kdysi a nyní)*. Praha: Malvern, 2007. ISBN 978-80-86702-25-4. s. 11.

⁸⁸NAKONEČNÝ, Milan. *"Neznámý filosof" Louis-Claude de Saint-Martin: (martinismus kdysi a nyní)*. s. 12.

⁸⁹NAKONEČNÝ, Milan. *"Neznámý filosof" Louis-Claude de Saint-Martin: (martinismus kdysi a nyní)*. s. 15.

⁹⁰GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 103.

zjevením.⁹¹ V 18. století se mělo rosekruciánství podle Goodricka-Clarka již plně identifikovat s alchymii a současně má docházet ke vzájemnému ovlivňování mezi rosekruciánstvím a tehdy vzrůstajícím zednářstvím.⁹² Vznik zednářství je nejasný, podle Nakonečného existuje několik verzí o jeho původu. Za oficiální vznik je pokládáno sdružení čtyř lóží v roce 1717 do První velkolóže v Anglii. Přesto tu existovali zednářské lóže již před tímto sloučením, Nakonečný uvádí některé teorie o jejich vzniku. První z nich je, že zednáři vznikli ze mstitelů zániku Templářského řádu, jiná teorie uvádí, že původ zednářství je odvozen již od pradávných stavitelů Šalamounova chrámu. Za nejpravděpodobnější se dá považovat jejich původ od středověkých stavitelských cechů.⁹³ Goodrick-Clarke uvádí Schickovu teorii, že uvedení rosekruciánství do Anglie bylo jedním z prvních podnětů, jež dali vzniknout spekulativnímu zednářství, následně začalo šíření rosekruciánství také ve Skotsku, kde hermetické učení vzbudilo zájem místní šlechty a dalo podnět k zakládání spekulativních zednářských lóžích.⁹⁴ Pro mojí práci je především důležitý Louis-Claud de Saint-Martin jakožto zakladatel martinismu. Nakonečný uvádí, že již za života Sant-Martina mohli existovat kroužky zabývající se jeho učením, také že již během svého života zasvětil několik lidí do martinismu. Toto vše je předmětem spekulací, které nejsou pevně doložené. Téměř osmdesát let po jeho smrti žádné spolehlivé zprávy o vývoji martinismu neexistují. Během této doby mělo docházet k předávání ústní tradice, ovšem proti tomuto tvrzení vystupuje mnoho autorů, pro příklad Robert Ambelain. V 19. století dochází k renesanci martinismu a to za pomoci Chaboseaua a Encaussa (známý jako Papus), jejich schůzka vedla k renesanci martinismu a k založení martinistické lóže.⁹⁵ Nakonečný uvažuje také o možném vlivu zednářství na martinismus neboť Chaboseau považoval za nutnou podmínku pro vstup do martinistické lóže členství v zednářství.⁹⁶

Dá se říct, že doba po renesanci je protknuta velkým nárůstem tajných společností, z čehož Goodrick-Clarke usuzuje, že doba především 18. století jakožto doba čistého racionalismu a sekularizace neodpovídá zcela pravdě. Je to doba, kdy byla pěstována theosofie, pietismus, alchymie a rosekruciánství. Na vzestupu je také zájem o lidové tradice a

---

⁹¹GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 106.

⁹²GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 108.

⁹³NAKONEČNÝ, Milan. *"Neznámý filosof" Louis-Claude de Saint-Martin: (martinismus kdysi a nyní)*. s. 30.

⁹⁴GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 117.

⁹⁵NAKONEČNÝ, Milan. *"Neznámý filosof" Louis-Claude de Saint-Martin: (martinismus kdysi a nyní)*. s. 60-61.

⁹⁶NAKONEČNÝ, Milan. *"Neznámý filosof" Louis-Claude de Saint-Martin: (martinismus kdysi a nyní)*. s. 66.

znovuobjevování středověku. Jdou zde pospolu dva proudy racionální a iracionální, rozum a emoce, pokrok a tradice.⁹⁷

---

⁹⁷GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. s. 129.

4. Vznik novodobého českého hermetismu

Na konci 19. století dochází k velkému vývoji industrialismu a církev ztrácí svou tradiční hodnotu. Věda má čím dál větší místo ve společnosti, ale přesto všechno dochází zároveň i k renesanci hermetismu založenému především na alchymii, astrologii a magii, tyto nauky se pomalu dostávají na veřejnost, od tajných společností působících v předešlých dobách jako nositelky magie dochází k opětovnému celospolečenskému zájmu a veřejné činnosti, po celé Evropě i mimo ni. Zde je nutno ještě dodat, že pojem nepřetržitých a hlavně jednotných hermetických tradic, které navazují samy na sebe a zůstávají v průběhu času neměnné, je konstrukt vytvořený Frances Yatesovou. Hanegraaff říká, že idea o jednotné hermetické tradici byla poprvé použita v roce 1938 Paulem Oskarem Kristellerem. Ovšem to v žádném případě neznamená, že by zde nebyl hermetismus, pouze je nutné vědět, že mezi renesančním hermetismem a jeho novou podobou jsou velké rozdíly.⁹⁸ Novodobá podoba hermetismu měla přesto na čem stavět, neboť již před ním dochází k vzestupu jistého hnutí, a to spiritismu. Jeho rozšířenost byla v Čechách nejznatelnější v Podkrkonoší a samozřejmě také ve velkých městech.⁹⁹ Proměna spiritismu v hermetismus a magii je velmi dobře viditelná z pohledu českého okultisty Oldřicha Eliáše. Ten říká, že spiritismus byl forma lidového magismu, který dokázal překračovat hranice svého sebeurčení, tudíž byl ve svém jádru universalistický. V průběhu doby mu byli zasazeny tři zásadní rány, které přispěli k jeho zániku. První byl spor mezi animismem a spiritismem, animismus hledal původ projevů v lidech, převážně mediích samotných oproti klasickému spiritismu, jež vidí původ veškerých projevů ve vyvolaných duchách, následkem toho se od spiritismu odvrací nejen věda, ale i sympatizující hermetikové. Druhým problémem byl vzestup theosofického hnutí. A třetí ranou bylo samostatné založení nového směru parapsychologie. V důsledku těchto vlivů postrádá spiritismus inteligenci, respektive okultní vzdělance, jimž už spiritismus nestačil.¹⁰⁰

Dalším důležitým vlivem byla právě theosofie, která na jednu stranu podrývala spiritismus a na stranu druhou velmi ovlivnila novodobý hermetismus. Theosofie se pokoušela především o syntézu východního, především indického a západního okultismu, svou syntézu

---

⁹⁸ HANEGRAAFF, Wouter J. Beyond the Yates Paradigm: the Study of Western Esotericism Between Counterculture and New Complexity1. *Aries* 2001, 1(1), 5-37 [cit. 2018-03-29]. DOI: 10.1163/157005901X00020. s. 9-14.

⁹⁹ *Dingir: časopis o sektách, církvích a nových náboženských hnutích*. Praha: Dingir, 2004/3. ISSN 1212-1371. s. 94.

¹⁰⁰ ELIÁŠ, Oldřich. *Úvod do magie*. Praha: Trigon, 1935. Ametyst. ISBN: 80-85320-25-8 s. 9-10.

zakládala na esoterním křesťanství. Hlavním tématem zájmu v theosofii bylo božské povznesení, jež mělo vést k povznesení člověka i obecně lidstva.¹⁰¹

4.1. Vliv francouzského okultismu

Zároveň s návratem okultismu a hermetismu na veřejnost dochází i k zakládání výukových center, jedním z nejdůležitějších center byla v roce 1897 založena hermetická universita v Paříži.¹⁰² Samotná Francie a především její hlavní město se staly třetím největším evropským centrem okultismu, i zde dochází mimo jiné k velkému vlivu theosofie. Esoterní zednářství se nacházelo na konci 19. století již na úpadku, ale docházelo k vzestupu jiných důležitých společností. Především martinismus je na vzestupu, roku 1891 je renovován novým velmistrem řádu Papusem. Došlo k rychlému šíření martinismu, který byl orientován především na hermetismus, za hranice Francie do celé Evropy, Francie se stává střediskem pro všechny zájemce o hermetismus.¹⁰³ Papus také mimo jiné je následovníkem francouzského hermetika a kabalisty Éliphas Léviho, který formuloval veškerá základní dogmata hermetismu a stal se vyhledávaným znalcem magie s mnoha žáky. Jak říká Nakonečný, Lévi měl mít také rozsáhlé styky s anglickými rosekruciány.¹⁰⁴ Nejdůležitější událostí pro vznik českého okultismu byli osobní styky Papuse s baronem Leonhardim, který jezdil do Paříže právě za účelem setkávání se s Papusem a byl zde také zasvěcen do martinistického řádu. Tímto okamžikem byl hermetismus přenesen i do Čech.¹⁰⁵

---

¹⁰¹ *Dingir: časopis o sektách, církvích a nových náboženských hnutích*. Praha: Dingir, 2004/3. ISSN 1212-1371. s. 94.

¹⁰² *Tamtéž*. s. 94.

¹⁰³ NAKONEČNÝ, Milan. *Novodobý český hermetismus*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Eminent, 2009. ISBN 978-80-7281-327-8. s. 35.

¹⁰⁴ *Tamtéž*. s. 36.

¹⁰⁵ *Tamtéž*. s. 43.

5. Stručný přehled českého okultismu

Do Čech se znovuobjevený hermetismus dostává právě díky baronu Adolfu Franzi Leonhardim pocházejícím ze Stráže nad Nežárkou.¹⁰⁶ Ten měl podle Nakonečného široký zájem o esoterismus a okultismus. V Českých Budějovicích založil v roce 1895 první martinistickou loži s názvem U Modré hvězdy a v Praze loži theosofickou, také byl členem řady dalších spolků, pro příklad byl i iluminátem.¹⁰⁷ Jakési propojování mezi jednotlivými okultními spolky skrze jednotlivé osobnosti, jež obvykle patřili naráz do několika z nich, probíhalo prakticky na všech frontách, mezi jednotlivými esoteriky patřícími do spolků esotericky orientovaných zednářských a hermetických byli velmi úzké vztahy. Jež se centralizovali právě v bytě již více zmíněného Papuse.¹⁰⁸ Jak dokládá Nakonečný, v roce 1909 zanikly lože martinismu v Českých Budějovicích i v Praze, jež byla otevřena jako lože spadající pod Českobudějovickou. Pokusy o znovuoobnovení se již nezdařili. Hlavními nositeli hermetismu v Čechách se stávají Emanuel Hauner a Otakar Griese, kteří se rozhodli dále propagovat hermetismus pomocí tisku. K nim se následně přidávají i další hermetikové, společně vydávají tištěné plátky, pro příklad *Nové rozhledy*. Centrem Českého hermetismu se stává Praha, zde je založena škola esoterních nauk, na jejíž půdě je zváno i značné množství francouzských esoteriků, hermetismu se věnují i čeští spisovatelé a umělci, známý je spisovatel Gustav Meyer-Meyrink, který jeden čas předsedá i teosofické společnosti založené baronem Leonhardim, nebo i dřevorytec a grafik Josef Váchal.¹⁰⁹ Do slibně se rozvíjejícího českého okultismu zasáhla první světová válka a na čas přerušila veškerou okultní činnost, mnozí významní čeští esoterikové museli narukovat a mnozí také v této válce padli. Jedním, z navrátilivši se, byl Bohumil Janoušek, přední překladatel hermetických klasiků. Válku šťastně přežil i Otakar Griese, jež se dává okamžitě, jak mu to jeho finance dovolují, opět do práce. Ovšem ne na dlouho. Již v roce 1924 je finančně vyčerpan a uchyluje se do soukromí.¹¹⁰

Místem znovuzrození českého okultismu je opět Praha, kde vznikají i zanikají různé duchovní časopisy, a kde také vystupuje na světlo další důležitá postava českého okultismu a to JUDr. Oldřich Eliáš, autor mnoha okultních článků. Dalším vydavatelem je Bohumil Janda. Obecně se dá usuzovat, že začátek let dvacátých je hojným zdrojem různorodé okultní literatury.

---

¹⁰⁶*Dingir: časopis o sektách, církvích a nových náboženských hnutích*. Praha: Dingir, 2004/3. ISSN 1212-1371. s. 94.

¹⁰⁷NAKONEČNÝ, Milan. *Novodobý český hermetismus*. s. 43-44.

¹⁰⁸NAKONEČNÝ, Milan. *Novodobý český hermetismus*. s. 53.

¹⁰⁹*Tamtéž* s. 62-63

¹¹⁰*Tamtéž*.s. 71.

Vznikalo také velké množství spolků, jako bylo Volné sdružení pracovníků okultních a Universalie.¹¹¹ Nemám ve své práci prostor pro rozbor mnoha okultních osobností působících v té době na českém území, ale pokusím se alespoň přiblížit některá nejdůležitější okultní společenství.

Volné sdružení pracovníků okultních vzniká ve dvacátých letech a zpočátku ho vedl Petr Kohout-Lasenic, ještě před svým odjezdem do Francie, po něm přebírá vedení Karel Mach. Sdružení se zaměřuje převážně na studium věd hermetických, z tohoto spolku později vyrůstá spolek nový, nejprve jen pouhý kroužek zájemců o hermetismus, jež se v 24. června 1927 přeměňuje na volné sdružení, které je nazváno Universalia. Jedněmi z prvních členů se stávají Kohout-Lasenic, Jan Kefer a Oldřich Eliáš. Od 4. května 1930 se již Universalie prezentuje jako úřady uznaná společnost vyvíjející veřejnou činnost.¹¹² Jedním z nejdůležitějších činností Universalie bylo vydávání měsíčníku *Logos*. Ideou Universalie, jak napovídá její samotný název, byl universalismus, i když jejím hlavním předmětem zájmu byl hermetismus, nechávala na sebe působit i jiné vlivy. Za své hlavní poslání považovala jakousi syntézu mezi náboženstvím, okultismem a filosofií tak, aby byl posílen duchovní vzestup v její soudobé kultuře tj. v první polovině 20. století.¹¹³ Její sekretariát se nacházel v bytě Jana Kefera. Ten je zajímavou osobností zvláště proto, že jako vlastenec přišel roku 1938 nabídnout své magické služby společně s Františkem Kabelákem tehdejšímu prezidentovi Edvardu Benešovi, aby tak pomohl ochránit Československý stát před Německou říší.¹¹⁴ Podle Petra Kalače byla Universalia vrcholem vývoje českého hermetismu. Ústřední postavou v Universalii byl Jan Kefer, Kalač zmiňuje jeho článek v časopise *Logos*, kde Kefer píše o náhlém vzrůstu hermetiků v Čechách a to z deseti na sedm set, což má být přímý důsledek veřejné činnosti Universalie, která skončí v roce 1941 Keferovým zatčením gestapem.¹¹⁵ Problematickou se pro fungování Universalie stala ovšem neshoda mezi Kohoutem-Lasenicem a Janem Keferem, kdy první chtěl vytvářet spíše lóžovou uzavřenější aktivitu a ten druhý chtěl působit více veřejně. Proto se poté Kohout-Lasenic rozhodne založit novou společnost.¹¹⁶ Horev-klub, jak byla tato nová společnost nazývána, tvořila podle Nakonečného ideovou a programovou jednotu s martinistickou lóží Paragava, která byla založena v roce 1938, tedy dlouho po zániku prvních

---

¹¹¹ *Tamtéž*. s. 78.

¹¹² NAKONEČNÝ, Milan. *Novodobý český hermetismus* s. 130.

¹¹³ *Tamtéž*. s. 137.

¹¹⁴ *Tamtéž* s. 138-139.

¹¹⁵ *Dingir: časopis o sektách, církvích a nových náboženských hnutích*. Praha: Dingir, 2004/3. ISSN 1212-1371 s. 97.

¹¹⁶ NAKONEČNÝ, Milan. *Novodobý český hermetismus* s. 135.

martinistických lóží, a jejíž trvání bylo krátkodobé. Horev-klub měl podobu esoterní lóže. Kohouta-Lasenika do něj následoval dr. Oldřich Eliáš a dr. Hubert Matten, ústředními členy byli manželé Alois a Zdena Sedláčkovi. Klub také vydával časopis *Horev*, sídlem spolku se stala vila v Modřanech, kde si také zřídili svou klubovou místnost sloužící pro esoterní práce. Činnost spolku byla velmi různorodá, byli pořádány rozpravy na mnoho rozličných témat, byli prováděny práce alchymistické i magické.¹¹⁷

V roce 1939 se těsně před vypuknutím druhé světové války v Paříži schází výkvět evropské esoterní scény, je to pravděpodobně poslední velké shromáždění, ovšem bez přítomnosti Kohouta-Lasenica, kterému se na toto setkání již nepodaří dorazit. Následuje pád velkého období české esoterní scény. Válku přežívá z velkých českých mágů pouze František Kabelák, jež ukončuje svou spolkovou činnost a stěhuje se mimo Prahu. Pokus v roce 1945 o znovuoobnovení Universalie neměl žádnou šanci uspět. K moci se dostává komunistická strana, která začala období tvrdého totalitarismu. I přesto docházelo k pokusům o obnovu české okultní scény. K opětovnému znovuzrození ovšem došlo až o mnoho let později od skončení druhé světové války a to až s koncem dvacátého století.¹¹⁸

---

¹¹⁷ *Tamtéž.* s. 151.

¹¹⁸ NAKONEČNÝ, Milan. *Novodobý český hermetismus* s. 93-98.

6. Vliv Heinricha Cornelia Agrippy z Nettesheimu na novodobý český hermetismus

Jednou z nejdůležitějších postav pro poznání Heinricha Cornelia Agrippy z Nettesheimu v prostředí českého okultismu je Otakar Griese. Jež se snaží vlastním nákladem vydávat díla renesančních i jiných okultních osobností. Jeho soukromý zisk z prodeje časopisů a jiných děl, nebyl zdaleka dostačující pro vznikající náklady na tištění děl nových. Velké dluhy, které si tímto udělal u tiskařů, mu způsobili i značné vydavatelské problémy, Nakonečný říká, že díky tomu nemohl vydat celý *Klíč k černé magii* od S. de Guaty a to i přesto, že měl celé dílo připravené do tisku. Podobný osud potkal i Agrippovo dílo *De oculta philosophia*, které později vydala společnost Universalie v roce 1920.¹¹⁹ I s rozsáhlou předmluvou právě Otakara Grieseho, který je uveden jako překladatel i vydavatel. Otakar Griese v předmluvě ujasňuje proč je právě Agrippovo dílo důležité. Je to především díky Agrippově snaze shrnout vše, co staří otcové učili o magii, nikoli z důvodu učenosti celkového díla. Griese říká, že se Agrippovi zcela podařilo shrnout veškeré vědění. Toto dílo Griese zároveň považuje za zcela nutné znát všem, kdo chtějí bádát a experimentovat v magii i jiných příbuzných oborech. I když Griese zároveň uznává, že mnohé Agrippovi poznatky z oboru přírodovědy, nejsou slučitelné s poznatky moderní vědy a že množství praktik popsanych v *De oculta philosophia* nelze v dnešní době, tím je myšlena doba života Grieseho, použít i z důvodu morálních. Přesto Griese uznává, že Agrippa píše v úrovni, kterou dosahovala znalost doby renesance. Takže vlastně při zohlednění této doby se Agrippovo dílo jeví jako vrcholové ztělesnění pozoruhodného vědění a velké píle, zároveň neexistuje okultní odvětví, kterého by se ve své práci nedotkl.¹²⁰ Griese zde také hájí Agrippu před kritiky, kteří jeho dílo nikdy nečetli a znají ho pouze z doslechu, a kteří mu vytýkají, že jeho práce je konstrukcí dětských hraček s čísly. Také že jeho kabala, magické čtverce a číselné obrazce jsou jen malichernými spekulacemi, které jsou vypočítané pouze pro blouznivého a nekritického ducha čtenáře. To je podle Grieseho naprostý omyl, právě že tyto tabulky a čísla u Agrippy vycházejí z rozumného a tisíciletého předpokladu, že vše, co se nachází v přírodě, je možné převést na číselné poměry a že samotná čísla jsou v tajemném vztahu s přírodními projevy.¹²¹

---

¹¹⁹ *Tamtéž.* s. 182.

¹²⁰ AGRIPPA Z NETTESHEIMU, Jindřich Kornelius. *Okultní filosofie neboli magie*. Ústřední nakladatelství okultních děl v Přerově. 1920 . s. 7-8.

¹²¹ *Tamtéž.* s. 9-10.

Sám Otakar Griese jmenovitě čerpá z Agrippovi *De occulta philosophia* ve svém díle *Mumiálně hermetické léčení*. Agrippu považuje za jednoho z mágů, jež čerpal mumiální léčbu od starých mistrů a pro něž byla základem. Mumiální léčbu definuje Griese jako metodu založenou na působení organismů nerostných, rostlinných a živočišných na astrální tělo člověka a skrz astrální tělo také na choré tělo fyzické. Propojení mezi jednotlivými organismy a prvky na astrální tělo člověka funguje na bázi magnetického spojení. Griese to nazývá přímo éterické vlnění při léčení, jež uvádí v činnost astrální dynamismus používaných předmětů a hmot. Griese říká, že stejná myšlenka a stejný názor, jako mají moderní okultisté, měli již staří hermetikové. Pro představu starých mistrů a jejich názorů cituje z Agrippovy *De occulta philosophia* toto:

„Poněvadž duše, primúm mobile, je samostatná a sama o sobě pohyblivá, kdežto tělo a hmota jsou nehybnými a rozdílnými od ní, musí tedy existovat, abychom tak řekli, prostředník, který není tělem ani duší a který obojí spojuje. Takový prostředník je nutný. Je to světový duch, prostřednictvím něhož obývají duše hrubá těla a jimž on propůjčuje podivuhodné schopnosti. Světový duch, také zvaný Quinta Essentia, není složen ze čtyř elementů, nýbrž existuje mimo ně, sám o sobě.“¹²²

Griese se domnívá, že Agrippa zde ve své době mluví o astrálním fluidu, neboli akaše, který je hlavním činitelem, v podstatě hlavním přenašečem vln prvků nerostných, rostlinných a živočišných na lidské astrální tělo.¹²³

Dalším okultistou, v jehož díle je možné vysledovat Agrippu, je JUDr. Oldřich Eliáš. Jeho největším zájmem bylo studium kabaly v širokých souvislostech z hlediska dějin židovského národa a mysticismu. Další jeho velkou zálibou bylo sbírání různorodých čarodějnických textů. Nejvíce starých grimoárů a černomagických receptů. Ve svém životě se aktivně věnoval pouze spiritismu, a přestože byl velkým znalcem magie, nikdy tuto znalost nepřevodil do praxe.¹²⁴ O Agrippovi se zmiňuje v díle *Úvod do magie*, v němž se snaží přiblížit různorodé magické disciplíny, ale věrný svému osobnímu zaměření, věnuje velkou část díla právě kabale. Právě v souvislosti s kabalou se odvolává na Agrippu. Eliáš říká, že teprve v novodobých dějinách se hermetikové pokoušejí aplikovat kabalistický systém v jiném, než jejím původním jazyku a s větší možností uplatnit v takovém systému vůli samotného mága. O takovéto možnosti vytvářet kabalistický systém z jiného, než hebrejského jazyka měl mít podle Eliáše povědomý již Agrippa, kterého sám Eliáš nazývá klasikem hermetismu. Tento svůj názor

---

¹²² GRIESE, Otakar. *Mumiálně hermetické léčení*. Brno: TOM, 1991. ISBN 80-900802-0-0. s. 8.

¹²³ GRIESE, Otakar. *Mumiálně hermetické léčení*. s. 8.

¹²⁴ NAKONEČNÝ, Milan. *Novodobý český hermetismus* s. 279.

dokládá Eliáš z Agrippova díla *De vanitate scientiarum* ve kterém měl Agrippa připisovat první pokusy o takovou kabalistickou aplikaci na jiné jazyky prvním gnostickým sektám. Eliáš svou domněnku podkládá citací z výše zmíněného Agrippova díla:

„*Ex cabbalisticae superstitionis judaico fermento prodierunt, puto Ophitae, Gnostici et Valentiniani haeretici, qui ipsi quoque cum discipulis suis graecam guandam cabalam comenti sunt etc...* (Z židovského kvasu kabalistické pověry vyšly, jak myslím, Ophité, Gnostikové a Valentinianští kacíři, kteří sami, nebo se svými žáky vymysleli jakousi řeckou Kabbalu).“¹²⁵

Eliáš se z této poznámky osobně domnívá, že Agrippa zastával o jinojazyčné kabale spíše skeptický, než příznivý postoj, o kterém Eliáš soudí, že v době renesanční žádný jiný postoj ani nemohl být.¹²⁶

Eliáš dále dělí kabbalu na několik odlišných směrů, pro moji práci je důležitý směr universální kabaly, která vznikla na základě vlivu alexandrijské filosofie na tehdy se rodící židovskou kabbalu. Alexandrijská filosofie byla výsledkem syntézy kultur kolem východního středomoří, jejím střediskem měla být egyptská Alexandrie, odtud, jak se Eliáš domnívá, také čerpali první předchůdci židovské kabaly, zde se také měl zrodit platónismus. Na tomto základě se měla zrodit Kabala židovská a Kabala árijská. O obou se toho podle Eliáše v následujícím tisíciletí mnoho neví. Z takového popisu se dá soudit, že zde od počátku existovali minimálně dva druhy kabaly vedle sebe. Mimo židovské, právě kabala západní, která od počátku svého údajného vzniku do sebe absorbovala i prvky platónismu. Pro Eliáše byl vrcholem západní kabaly právě Agrippa. Jeho vydání *De occulta philosophia* považuje za důstojné zakončení staré a anonymní epochy západní kabaly a jejího neznámého tisíciletého vývoje. Jedná se přímo o teurgický a praktický souhrn principů, na kterých stojí západní kabala. Podle Eliáše přitáhla Agrippova *De occulta philosophia* řadu následovníků, z nichž se žádný nemohl Agrippovi rovnat. V 16. století tento kabalistický směr ovšem ustrnul a v následujících letech přicházel do stále většího úpadku. Zajímavý je Eliášuv názor, že díky Agrippovi pronikla znalost židovské kabaly mezi křesťanské vědce. Eliáš se také domnívá, že Agrippovo dílo, bylo ve své době považováno za nežádoucí a to z toho důvodu, že příliš odhalovalo tajemství z věd hermetických. Právě z toho důvodu Eliáš tvrdí, že dochází od konce 16. století k přesunu hermetického vědění do pole tajných společností, jednou z takových společností bylo rosekruciánství.¹²⁷ Za jeden

---

¹²⁵ ELIÁŠ, Oldřich. *Úvod do magie*. s. 21.

¹²⁶ ELIÁŠ, Oldřich. *Úvod do magie*. s. 21.

¹²⁷ ELIÁŠ, Oldřich. *Úvod do magie*. s. 46-48.

z důležitých objevů evropské tj. západní kabaly považuje Eliáš magismus gest. Což jsou v Eliášově interpretaci určité postoje, které napomáhají k dokonalejšímu procítění a prolnutí významů používaných symbolů. Mág svými gesty v podstatě píše magické pantakly a písmena do vzduchu. O této technice, jak říká Eliáš, věděl již Agrippa, který odkazuje ve svém díle na ještě starší mistry, jmenovitě na díla Bedova a Lukáše ze Sv. Hrobu.¹²⁸

Eliáš naráží na Agrippu i ve svém dalším díle *Kabbala*, kde ho řadí do tradice mimožidovské kabaly, je zajímavé, že se zde, oproti své předešlé práci, v souvislosti s kabalou zmiňuje i o dalších renesančních učencích jako byl Pico a Reuchlin, kterému ovšem jako jednu z největších životních zásluh připisuje zasvěcení slavného hermetika Agrippy do tajemství kabaly. U Agrippy zde oceňuje především jeho návaznost na kabalou, přiznává, že Agrippa byl především přírodním filosofem a že podle význačnosti doby renesance tak jako další učenci i on navazoval na platónismus, ale mimo to jeho dílo obsahovalo také učení o složení člověka a světa, jež vycházelo převážně z učení kabalistického, jehož největší množství našel Eliáš ve druhém díle jeho *De ocula philosophia*.¹²⁹

Jedním z důležitých hermetiků byl také PhDr. Jan Kefer, jeden z neaktivnějších členů Universalie, spisovatel a překladatel hermetických děl, také všestranný hermetický praktik a redaktor Universalii vydávaného časopisu *Logos*. Mimo tyto činnosti také vyučoval na Svobodné škole věd hermetických. Hlavním tématem jeho vlastních prací byla teurgie, syntetická magie a praktická astrologie.¹³⁰ Jak říká Nakonečný, Kefer byl nejgeniálnějším lektorem Svobodné školy věd hermetických a to tak, že byl schopen přednášet i za jiné lektory, psal knihy a články a byl schopen překládat z francouzštiny a z latiny. Takto, mimo jiné, přeložil i třetí díl Agrippovi *De ocula philosophia*.¹³¹

Samotný Agrippa inspiroval Kefera v několika jeho dílech a přednáškách. Jako první zmíním jeho přednášku o Hermetickém posismu konanou pro Universalii. Celý posismus je podle Kefera pro vysvětlení věcí nesnadnou. Jako hlavní a úvodní zdroj své práce se opírá o 52. kapitulu z Agrippovi *De ocula philosophia*. Ve které jsou rozříděny posunky, držení a postoj těla podle vlivů symbolizovaných jmény planet. Nemám zde prostor pro celou citaci z Agrippova díla tak, jak jí používá Kefer, takže vyberu jen část:

---

¹²⁸ELIÁŠ, Oldřich. *Úvod do magie*. s. 50.

¹²⁹*Tamtéž*. s. 31.

¹³⁰NAKONEČNÝ, Milan. *Novodobý český hermetismus*. s. 219.

¹³¹NAKONEČNÝ, Milan. *Novodobý český hermetismus*. s. 221.

„Vzezření a posunky, pohyb a držení těla, jakož i celá naše postava, napomáhá ku přijetí nebeských darů, neboť nás vystavují účinkům vyššího a vyvolávají v nás určité účinky právě tak, jak je tomu u čemeřice: trháme-li totiž při sbírání této byliny její listy shora dolů aneb zdola nahoru, zapříčiňujeme tímto pohybem vystupování, nebo klesání šťáv.“

Takto je začátek citace, důležité je i její zakončení:

„Z posunků vztahují se k *Saturnu* ty, které jsou smutné a starostlivé, jako naříkání a bití se do hlavy: z posunků náboženských klekání, klopení zraku jako při zlořečení, bití se v prsa, jak to činí vážní, saturnští lidé. S *Jupiterem* shodují se veselé a ušlechtilé posunky, důstojná gesta, tleskání, jako při pochvle a vzývavé poklekání se zdviženou hlavou. S *Martem* prudké: divoké, kruté, zlostné, vzdorné posunky a vzezření jim odpovídající. *Sluneční* jsou posunky vážné a statečné, procházky a pokleknutí na jedno koleno, jako před králem. *Venuše* libuje si v tanci, objetí, úsměvech a posuncích radostných a roztomilých. *Merkurovy* posunky jsou těkavé, nestálé, kluzké a podobně. *Lunární* pak jsou hybné, šelmovské a dětské.“¹³²

Pro Kefera je toto charakteristika základních tvarů posismu. Takovéto vlivy planet bývají omezeně vztahovány pouze na vlivy těles. Což Kefer odmítá, naopak tvrdí, že se tyto vlivy vztahují jak na tělesa, tak i na určité astrální a fyzické síly kosmických vibrací a dynamických proudů. Jednoduše řečeno, při vztahování na city lidí, bude jedinec, který oplývá srdečností a láskou vlastně zastávat vnitřní posismus Venuše. Z vlastního posismu lze vyčíst i charakter člověka.¹³³

Nejdůležitější prací Jana Kefera je ovšem dílo *Theurgie magické evokace*. V úvodu Kefer hájí toto své dílo, píše, že mnozí moderní okultisté chápou staré návody na evokační magii jako mystický symbol, nebo pověru, takový postoj není správný. Ten kdo se nespokojí pouze s teorií, ale zajímá ho i praxe, tak údajně zjišťuje, že tato technika má velmi skutečné a přesné výsledky. Dále Kefer vysvětluje, k čemu taková evokace slouží, magická evokace je práce se silami vytvořenými, teurgická evokace vytváří síly sama, jejím účelem je vytvořit nový druh reality, takže člověk dokáže vnímat svět tak, jak toho většina lidí není schopná.¹³⁴ Pro Kefera je teurgie především spojení s duchovními silami, teurgie je nauka, která se snaží pomocí

---

¹³² KEFER, Jan. *Hermetický posismus*. Přednáška konaná na členské schůzi *Universalie* 1. května 1935. Dostupné z: http://www.holistickamedicina.sk/kniznica/Dr.JAN%20KEFER_Hermeticky%20posismus.pdf. s. 1-2.

¹³³ KEFER, Jan. *Hermetický posismus*. Přednáška konaná na členské schůzi *Universalie* 1. května 1935. s. 1-2.

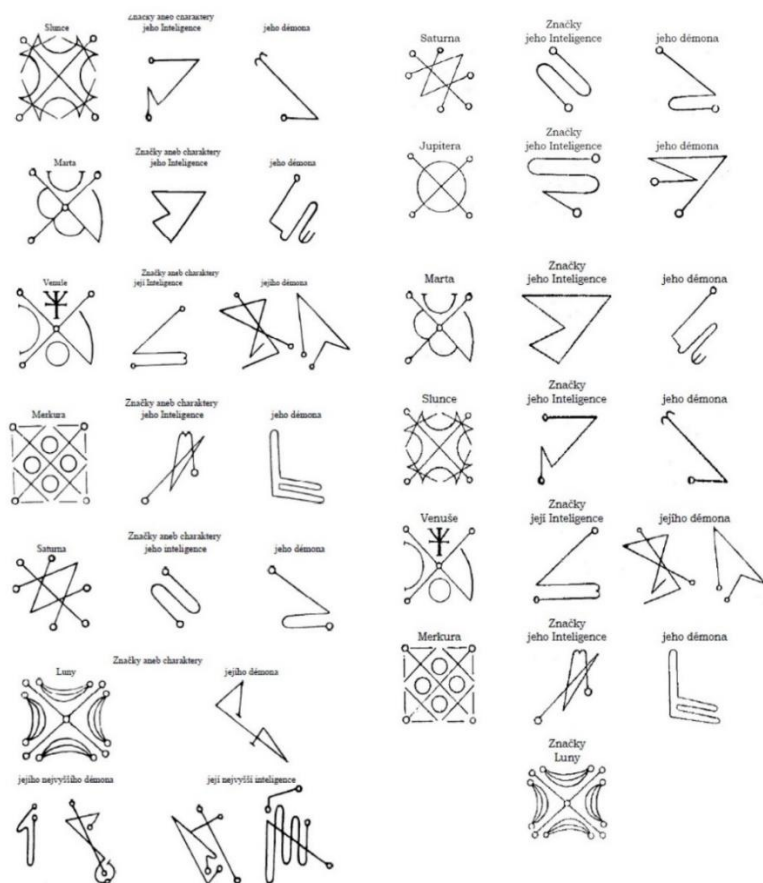
¹³⁴ KEFER, Jan. *Theurgie magické evokace*. Praha: Trigon, 1991. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-15-0. s. 1.

tajemných slov, charakterů a úkonů o skutečný styk mezi člověkem a duchovními bytostmi.¹³⁵ Je nutno poznamenat, že pro teurgickou invokaci tj. vyvolávání je velmi důležitý čas. Jsou přímo vymezené dny a noci, které jsou pro evokaci vhodnější. Je také důležité sledovat přesný čas, nejvhodnějším časem je poledne a půlnoc. Pro samotné zaklínání, je také důležité, aby zaklínající znal přesná sigilia (dále jen symboly) planet, pokud chce být dobrým zaklínačem.

Tyto planetární symboly je podle Kefera nutné psát určitým způsobem. Kefer ve svém díle *Theurgie magické evokace* dává k dispozici soubor symbolů, které jsou převzaty z Agrippovi *De ocula philosophia*, díl druhý. Pro lepší znázornění jsem vytvořila tabulku, kde jsem porovnala oba soubory znaků. I když nejsou jednotlivé symboly zcela ve stejném pořadí, je velmi dobře poznat, že se jedná o téměř totožné soubory.

Tabulka podle H. C. Agrippy

Tabulka podle Jana Kefera

¹³⁵ KEFER, Jan. *Theurgie magické evokace*. s. 9.

¹³⁶ Tabulka porovnávající jednotu mezi A. a K.

Kefer také říká, že, tyto symboly se dají v různých podobách najít v různých pracích, ovšem Kefer čerpá od Agrippy údajně pro samotnou Agrippovu věrohodnost, čtenář jeho díla má pochopit, že jiná soustava symbolů, než právě ta převzatá od Agrippy je falešná. Tyto symboly také považoval za nutné uvést z důvodu plnohodnotnosti jeho díla a snahy ukázat svým čtenářům, jak se kopá poklad ze země, tím je v kontextu myšleno nalezení těch správných a pravdivých symbolů.

Poslední zmínka o Agrippovi u Jana Kefera je v *Syntetické magii*. Podle Kefera člověk odjakživa touží po syntéze. Člověk, kterému nestačí současná kultura a civilizace se pokouší o syntetické pojetí, dává v podvědomí vzniknout druhu filosofie, jež se pokouší o překlenutí propasti mezi jednotlivými jevy a jednotným světovým názorem. Tento filosofický směr se přetváří v samostatnou nauku, která vyrůstá na poznacích vědy, ovšem bez hranic, tam kde má věda své hranice, tam tento směr řečené hranice překračuje a vytváří novou nauku a vysvětlení, které současná věda dosud neuznává. Kefer tomuto směru říká magie.¹³⁷ V Agrippovi vidí Kefer následovníka magie z jejího vědeckého pohledu. Agrippa se snažil přeměnit magii z jejího nadpřirozeného pohledu na vědu, postavenou na přirozeném vědění opírající se o matematiku, filosofii a teologii. Pro Agrippu není magie něčím tajemným, ale přirozeným využitím věd. Podle Kefera je Agrippa prvním, kdo může oprávněně mluvit o přirozené magii, protože z jeho pohledu všechny magické jevy vznikají z působení jediného přírodního zákona, veškerá magická praxe je pouze důmyslným využitím přirozeného zákona a vědy a pokud dochází k působení sil duchovních, tak se jedná o síly, které jsou plně obsaženy v člověku a jejich působení je zcela přirozené. Magie je u Agrippy absolutní prozkoumání tajného za pomoci přírody a jejích zákonů. Aby si Kefer tuto teorii podložil, použil citaci z Agrippovi *De occulta philosophia*, kterou pro lepší znázornění přepíšu i do své práce:

„Magie vládoucí mnoha silami a tající v sobě nejvyšší tajemství obsahuje v sobě věci nejskrytější, podstatu, moc, jakost, hmotu a sílu veškeré přírody: poučuje nás, jak se mezi sebou věci liší a v čem se shodují. Odtud má svoje podivuhodné výsledky, že slučující síly věci srovnává je mezi sebou, spojuje a snoubí je vespolek, aby je ovlivnila silami vyššími. Jest nejdokonalejší a nejvyšší vědou, posvátnější ještě než filosofie, ba dokonce jest vyvrcholením nejvyšší moudrosti.“¹³⁸

Pokud jde o duchovní síly, působící na okolí, jedná se především o ducha lidského. Lidský duch disponuje vlastní silou, kterou může, vědomě, či nevědomě působit mimo sebe.

---

¹³⁷KEFER, Jan. *Syntetická magie*. 2. vyd. Praha: Trigon, 1991. Ametyst. ISBN 80-85320-18-5. s. 3.

¹³⁸KEFER, Jan. *Syntetická magie*. s. 18.

Pro Kefera, jsou dosavadní výsledky ve vědě, která zkoumá lidského ducha zcela omylné. A to z toho důvodu, že věda má chybu v usuzování, domnívá se, že lidský duch je od těla něco zcela odlišitelného. Podle Kefera to tak absolutně není, jako podporu pro svůj názor opět využívá Agrippu. Dle jeho názoru, by totiž měla být jednota mezi lidským duchem a lidskou myslí. V člověku je počátek veškeré magie, nikoli v nebi, ale lidský duch vytváří všechny druhy magie. Lidský duch není tedy něco, co je mimo člověka samotného, ale je jeho plnou součástí.¹³⁹ Kefer se také domnívá, že Agrippa byl jedním z těch, jež přímo budovali magii jako přírodní vědu a to bez ohledu na náboženská dogmata.¹⁴⁰

Dalším českým hermetikem a okultistou, který se zmiňuje o Agrippovi je František Kabelák. Čech původem z Vídně, který přišel do Prahy v roce 1936. Ihned po svém příchodu se zapojil do činnosti Universalie. Podle Nakonečného měl obsáhlé znalosti s oboru praktické magie a kabaly, z tohoto důvodu byl velmi brzy zapojen do veřejných přednášek. Mimo přednášek vybudoval a zařídil alchymistickou laboratoř. Také byl jedním z těch, kteří se podíleli na obsahu časopisu *Logos*, do kterého psal kurzy o astrologii, magii a alchymii. Jedním z velkých zájmových oblastí u něj tvořili tajné společnosti, nejvíc se zajímal o rosekruciány, jejichž spisy studoval.¹⁴¹

První zmínka o Agrippovi v díle Kabeláka by měla být v jeho díle *Charaktery a pantakly luny*. Tuto knihu se mi nijak nepodařilo sehnat, tudíž musím vycházet z tvrzení Josefa Veselého, jež není jakýmkoli akademikem, nicméně má velký vnitřní zájem o esoterismus a magii. S touto teorií přichází ve své knize *Příručka vysoké magie*. V té tvrdí, že Kabelákova kniha je pouze souborem signatur a pantaklů. Má se zde nacházet soubor 28 jmen a signatur lunárních geniů. Samotná lunární magie je nový systém, soubor jmen a signatur podle Veselého převzal Kabelák od Agrippy.¹⁴² Konkrétně se jedná o jména obsažená ve třetím díle Agrippovy *De occulta philosophia*. Ty jsou zde původně uváděny jako jména andělských inteligencí. Aby svou tezi Veselý podpořil, vytvořil srovnávací tabulku, kterou lze nalézt v jeho *Příručce vysoké magie* na straně 23. Ovšem přesné pokyny, jak s těmito jmény pracovat se nikde nezachovali.¹⁴³

Další zmínku o Agrippovi lze nalézt v jeho *Dopise H.*, ve kterém se zabývá magií starověkých civilizací, především egyptské a jejími liniemi. A kde zdůrazňuje, že moderní

---

¹³⁹KEFER, Jan. *Syntetická magie*. s. 20.

¹⁴⁰KEFER, Jan. *Syntetická magie*. s. 28.

¹⁴¹NAKONEČNÝ, Milan. *Novodobý český hermetismus* s. 237-240.

¹⁴²VESELÝ, Josef. *Příručka vysoké magie*. 2. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Vodnář, 2009. ISBN 978-80-86226-35-4.. s. 28.

¹⁴³VESELÝ, Josef. *Příručka vysoké magie*. s. 23-24.

mágové povětšinou opomíjejí kosmickou perskou soustavu, jednu z mnoha, která se zabývá časoprostorem a ve svém bádání se spokojují pouze s Papusem a Agrippou.¹⁴⁴ Z takového tvrzení vyplývá, že Kabelák věděl o tom, že Agrippa byl studován v jeho době a byl obecně známý.

Poslední zmínka o Agrippovi, kterou se mi podařilo v díle Kabeláka dohledat, se nachází v krátkém článku, jež se jmenuje *Magie zvědná*. Jedná se vlastně o jakýsi soubor nauk jakým způsobem a z čeho lze nahlédnout do budoucnosti. Jednou z možností, jak číst budoucnost jsou i živly. Na základě věštění z živlů lze vyrábět i živlová věštecká zrcadla na jejich popis odkazuje Kabelák do Agrippovi *De occulta philosophia*.¹⁴⁵

---

¹⁴⁴KABELÁK, František. *Dopis H*. Dostupné z:

<http://www.holistickamedicina.sk/kniznica/Frantisek%20Kabelak%20-%20DOPIS%20H.pdf>. s. 10

¹⁴⁵KABELÁK, František. *Magie zvědná*. Dostupné z:

<http://www.holistickamedicina.sk/kniznica/Frantsek%20Kabelk%20-%20Magie%20zvedna.pdf>. s. 5.

ZÁVĚR

V závěru bych chtěla shrnout několik bodů. Nejdříve se zmíním, k čemu jsem došla v první části bakalářky. Co se týče renesance, tak se dá říci, že její základní charakteristika je návrat k antickým kořenům a humanismus, návrat k člověku jako takovému, pro kterého zároveň zůstává Bůh nejvyšší autoritou. To se odráží i na osobnostech této doby, centrem renesance se stala Itálie, což dokazují i významné osobnosti této doby, kteří buď z Itálie přímo pocházeli, nebo tam alespoň strávili nějaký čas. Obecně se dá říct, že je to doba velkých osobností, které se nebojí velkého bádání, jehož jsou schopny přenášet i do veřejného prostoru. Za jímavé pro mě bylo zjištění dalekosáhlého provázání vztahů. Jako příklad se dá mluvit o Picovi, kterého znal Reuchlin, od Reuchlina zase čerpal Paracelcus, u kterého došel Agrippa také velké inspirace.

Co se týče samotného Agrippy, tak jsem došla k závěru, že nejen jeho život je předmětem rozporu, nýbrž i jeho myšlení a dílo. Badatelé se nemohou shodnout v otázce Agrippovi cesty do Itálie, je jisté, že tam byl a studoval. Existují neshody převážně v otázce hlavní inspirace, pro podniknutí samotné cesty. V otázce jeho myšlení je problematický jeho cíl, tedy zda Agrippa pouze sesbíral vše, co mu bylo dosud známo, či zda zkoumal přírodní magii, nebo za tím hledal něco víc. Jediné, co se o něm dá říci zcela s jistotou je, že to byl obdivuhodně vzdělaný člověk s těžkým osudem a rozporuplnou osobností.

V následující části, ve které se věnuji období po renesanci, je velmi zajímavé zjištění, že vlivem nástupu osvícenství je magie donucena uchýlit se do utajení. Přestává být možné o ni veřejně diskutovat. Je to období vzniku velkých tajných řádů, především rozekrucianů, kteří hrají velkou roli coby společnost, která udržela magii živou. Následoval vznik dalších společností. Pokud jde o vznik novodobého českého hermetismu, tak jsem zjistila, že na jeho vznik mělo vliv několik faktorů, jednak vznik spiritismu v 18. století, takže existovalo podhoubí, na kterém mohl hermetismus celoevropsky být obnoven, ale především to byl vliv Francie, zde působících společností a osobností, se kterými přicházeli čeští hermetici do styku. Následkem toho vznikají v Čechách i dceřiné spolky velkých francouzských řádů, jako například martinismu. Mimo to vznikají i typicky české společnosti jako je Universalie. Tyto společnosti a řády byly propojeny díky osobnostem, které byly velmi často členy vícero společností.

V poslední kapitole, jsem se věnovala hlavní výzkumné otázce. Pročetla jsem si dostupná díla důležitých novodobých českých hermetiků a okultistů. Během svého výzkumu jsem zjistila, že velké osobnosti českého hermetismu Agrippu minimálně znali. Někteří z něho přímo čerpali. Zajímavým zjištěním pro mě bylo, že každý z novodobých českých hermetiků použil z Agrippova díla jinou část. Od Oldřicha Eliáše, který zahrnul Agrippu do kabalistického systému až po Jana Kefera, jež bere Agrippu jako člověka znalého syntetické magie. Dle mého názoru, je toto důkaz o Agrippově rozsáhlé působnosti a znalostí, ale i o jeho nejednoznačnosti. Je možné, že se Agrippa vyskytuje i v jiných písemnostech českých hermetiků, než jsem měla k dispozici. Nicméně i tento materiál je dostačující pro názornou ukázkou toho, jak dalekosáhle na sebe jednotliví hermetici a okultisté navazují. Osobnosti renesance čerpali z prastarých antických spisů při tvorbě vlastního díla a od renesančních hermetiků zase čerpají hermetici novodobý. Jednou z těchto mezníkových osob byl i Heinrich Cornelius Agrippa.

BIBLIOGRAFIE

I. Primární literatura:

AGRIPPA VON NETTESHEIM, Heinrich Cornelius. *Přírodní magie: základní kniha tajných věd*. Olomouc: Fontána, 2003. ISBN 80-7336-020-9.

AGRIPPA Z NETTESHEYMU, Jindřich Kornelius. *Okultní filosofie neboli magie*. Ústřední nakladatelství okultních děl v Přerově. 1920.

BRUNO, Giordano. *Magie, pouta a dialog renesančního filozofa*. Přeložil Jakub HLAVÁČEK, přeložil Josef HAJNÝ. Praha: Argo, 2007. ISBN 978-80-7203-760-5.

ELIÁŠ, Oldřich. *Úvod do magie*. Praha: Trigon, 1935. Ametyst. ISBN: 80-85320-25-8

ELIÁŠ, Oldřich. *KABBALA-pojem dějiny, prameny*. Praha: Zmatlík a Palička, 1938.

GRIESE, Otakar. *Mumiální hermetické léčení*. Brno: TOM, 1991. ISBN 80-900802-0-0.

Hermetismus: tajné nauky starého Egypta. Přeložil Jaromír KOZÁK. Praha: Eminent, 2002. Tajné nauky starověku. ISBN 80-7281-109-6.

KEFER, Jan. *Theurgie magické evokace*. Praha: Trigon, 1991. Ametyst (Trigon). ISBN 80-85320-15-0.

KEFER, Jan. *Syntetická magie*. 2. vyd. Praha: Trigon, 1991. Ametyst. ISBN 80-85320-18-5.

VESELÝ, Josef. *Příručka vysoké magie*. 2. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Vodnář, 2009. ISBN 978-80-86226-35-4.

B: Články

KABELÁK, František. *Dopis H*. Dozupné z:

<http://www.holistickamedicina.sk/kniznica/Frantisek%20Kabelak%20-%20DOPIS%20H>

KABELÁK, František. *Magie zvědná*. Dostupné z:

<http://www.holistickamedicina.sk/kniznica/Frantsek%20Kabelk%20-%20Magie%20zvedna.pdf>.

II. Sekundární literatura:

A: Monografie

BURCKHARDT, Jacob Christoph. *Kultura renesance v Itálii*. V Praze: Rybka, 2013. ISBN 978-80-87067-08-6.

GOODRICK-CLARKE, Nicholas. *Západní esoterické tradice*. Praha: Grada, 2011. Mysterion (Grada). ISBN 978-80-247-3143-8.

CHLUP, Radek. *Corpus Hermeticum*. Praha: Herrmann, 2007. ISBN 978-80-87054-09-3.

NAKONEČNÝ, Milan. *Novodobý český hermetismus*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Eminent, 2009. ISBN 978-80-7281-327-8.

NAKONEČNÝ, Milan. *"Neznámý filosof" Louis-Claude de Saint-Martin: (martinismus kdysi a nyní)*. Praha: Malvern, 2007. ISBN 978-80-86702-25-4.

NAUERT, Charles G. *AGRIPPA AND THE CRISIS OF RENAISSANCE THOUGHT*. University of Illinois. Urbana. 1965.

OWUSU, Heike. *Egyptské symboly*. Olomouc: Fontána, 2003. ISBN 80-7336-036-5.

SCHREIBER, Hermann. *Dějiny alchymie*. Praha: Brána, 2009. ISBN 978-80-7243-388-9.

STEINER, Rudolf. *Mystika na úsvitu novodobého duchovního života a její vztah k modernímu světovému názoru*. Praha: Grada, 2009. Brány poznání. ISBN 978-80-247-3180-3.

YATES, Frances Amelia. *Giordano Bruno a hermetická tradice*. V Praze: Vyšehrad, 2009. Dějiny idejí. ISBN 978-80-7021-908-9.

B: Články

Cuhna, Felix. *BOOKSHELF BROWSING*. 1937 Published by Elsevier Inc. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0002-9610\(37\)91051-1](https://doi.org/10.1016/S0002-9610(37)91051-1). Dostupné z: [https://www.americanjournalofsurgery.com/article/S0002-9610\(37\)91051-1/pdf](https://www.americanjournalofsurgery.com/article/S0002-9610(37)91051-1/pdf)

Dingir: časopis o sektách, církvích a nových náboženských hnutích. Praha: Dingir, 2004/3. ISSN 1212-1371.

HANEGRAAFF, Wouter J. Beyond the Yates Paradigm: the Study of Western Esotericism Between Counterculture and New Complexity1. *Aries* 2001, 1(1), 5-37 [cit. 2018-03-29]. DOI: 10.1163/157005901X00020.

KALISKÝ, Ján. *The Form of Scepticism in the Works of Agrippa von Nettesheim*. *FILOZOFIA* 69, 2014, No 2, p. 178-187.

KEFER, Jan. *Hermetický posismus*. Přednáška konaná na členské schůzi *Universalie* 1. května 1935. Dostupné z: http://www.holistickamedicina.sk/kniznica/Dr.JAN%20KEFER_Hermeticky%20posismus.pdf

C: Encyklopedie

HANEGRAAFF, Wouter J. Hermes Trismegistus and Hermetism. SGARBI, Marco, ed. *Encyclopedia of Renaissance Philosophy* [online]. Cham: Springer International Publishing, 2018, 2018-02-10, s. 1-10 [cit. 2018-04-09]. DOI: 10.1007/978-3-319-02848-4_180-1. ISBN 978-3-319-02848-4.

The Editors of Encyclopaedia Britannica. Johannes Reuchlin. In. *Encyclopaedia Britannica, inc.* (online).15. 2. 2018. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Johannes-Reuchlin>

D: Slovníky

DE FIORES, Stefano a Tullo GOFFI. *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. ISBN 80-7192-338-9.

HORYNA, Břetislav, ed. *Filosofický slovník*. 2. rozš. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. ISBN 80-7182-064-4.